

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
6-szorosos petty sor egyezer 20 fill.
minden következőnél 10 fillér.

Együttér petty sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1911.

STAUBER JÓZSEF

Kedd, november 7.

Mai számunk főbb közleményei:

- Chorin Ferenc dr. ünneplése Aradon.
- Aradi események képekben.
- Tisza István az aradi tisztviselőkért.
- Meghíusult a béke.
- A sör árának drágítása.
- Életunt aradi diák.
- A Béla-tér környékének rendezése félmillió koronával.

Két beszéd.

Arad, november 6.

Mintha ajándéknak, nemesak a megajándékozottnak, hanem mindenkinek gyönyörűségére szolgáló ékszernek szánta volna Chorin Ferenc aradi ünnepére, olyan volt az a beszéd, amelyet Hegedüs Loránt dr. az aradi kereskedelmi és iparkamarában ma délután tartott. Magat az ünnepet az tette kimagaslóvá, értékessé és az egész ország figyelmére méltóvá, hogy az nemesak a szeretetnek, az ünnepelő és ünnepelt kölcsönös rokonszenvének volt közvetlen, eleven hangulatu megnyilatkozása, hanem alkalmas lett az az ország legjelentősebb kérdései, legkomolyabb problémái fölött való súlyos és jelentős manifesztációknak. Azzal a beszéddel, amelyet Chorin Ferenc a hozzá intézett köszöntő szavakra válaszképen mondott, szinte már eltűnt az ünnepnek személyi része, s az átalakult komoly, magas színvonalu szaktanács-

kozássá, olyanná, a minőt a parlament jobb és kevésbé dicstelen esztendőiben sem igen adott. Az ország ipari helyzetét, felszázados törekvéseit, sérelmeit és legaktívabb ügyeit s végül az államnak és társadalomnak az ipar iránt való vétkeit és adósságát a közgazdasági tanulmányok tömörségével, a komoly politikusnak élesen járó megfigyelésével és szabad igazmondásával foglalta egybe.

Az értékes, nemes alaphoz csillogó, vonzó zománcot adott a másik beszéd: Hegedüs Loránté. Maga a módszer, amely Hegedüs Loránt beszédein átüt, érdekes; nem, küzd a közömbösség ellen, amely a mai társadalmat, a fáradt idegü embereket a komoly közgazdasági életkérdésektől elrekeszti, hanem az elmésség és a forma biztos eszközeivel és ellenállhatatlan csábítószereivel viszi hallgatóit e problémák mellé, s alakítja át az emberek lelkét mohóvá és fogékonyra az országot irányító nagy érdekek, komoly igazságok felé. Egy-egy ötlet hidján át ott van a hallgató, ahová másként sohase jutott volna, talán nem is kíváncsított volna: az új Magyarország, a gazdasági jövőjére váró nemzet igazságai, moráljai mellett. S mialatt a hallgató ezt az utat megteszi, a szónokművész, — azt lehetne mondani: a causeur, — átváltozik tudóssá, államférfiúvá, akire csak azért nem kell magasan föltekinteni, mert közvetlen-

ségében mindig a közönsége mellett jár.

A mai beszéd, Hegedüs Loránt beszéde a kiváló közgazdasági tudósé és a hivatott államférfiúé volt. Tehetségre, széles tudásra, látókörre és modern felfogásra kevés embere van a parlamentnek és a magyar közgazdasági életnek, akit nála előbbre, vagy vele egy sorba lehetne helyezni. És ha ma is fontos reszortja van ugy a politikai téren, mint a közgazdasági tevékenység mezőin, kétségtelen, hogy az ő munkája és értéke Magyarország jövőjében még jelentősebb, legelsőrendű hivatást fog betölteni.

A nemes, eszméket adó és lelket átformáló ünnepnek, amely Chorin Ferenc nevéhez, egyéniségéhez, gazdag pályájához és aradi származásához fűződött, egyik színe volt a rokonszeny, amelyet Hegedüs Loránt Araddal szemben kifejezett s amely a közelmúltban több ízben kifejezést nyert. Ha ipari törekvéseivel, a közgazdasági mozgalmak megbecsülésével rászolgált Arad erre a szimpátiára, akkor bizonyára értékes is reá nézve s kétségtelenül növelni fogja értékét minden oly alkalom, amely Hegedüs Lorántnak az ország, az ipar és kereskedelem sorsának irányításában és intézésében újabb és fontosabb tereket és eszközöket ad.

Nocturne.

A parton állok. Holdfény,
Csendes esteli óra;
Halovány árnyak kúsznak
Az ezüstsínű tóra...

A parton állok, sirva
Egy nevet suttogok,
A viselőjétől
Válni nem tudok...

Besírom a mélybe
Százszor a nevét, —
Valaki, most hajtja
Valahol álomra
Gyönyörű fejét...

F. L.

Halásznak a korcsolyátóban

*
A Korcsolyázó-Egylet holnap reggel a ligeti tavon nagy halászatot rendez s a halászat eredményét a helyszínen rögtön elárverezik. Kiküldött tudósítónk a következőket jelenti az árverésről:
*

Már a kora hajnali órákban futótüzként terjedt el a hír a városban, hogy a korcsolyázótóban

halászni fognak, mire azonban a tűzoltóság kivonult, a tűz nyomtalanul elfutott. A szenzációs esemény nagy néptömeget csalt ki a ligetbe. Mire az érdekesítő aktus megkezdődött, már vagy nyolc ember tolongott életveszélyesen a tó partján. A jelenvolt notabilitások között ott láttuk Beresényi Mór urat, negy szabadsághős közeli névrokonát.

A várakozás izgalma már tetőpontra hágott, mikor pontban nyolc órakor elkezdődött az ünnepség. Lélekemelő látvány volt, mikor fehér ruhába öltözött szürek a menet élén haladva hozták a virágokkal feldiszitett hálót. Halálos csendben kezdődött meg a halászás, mely igen érdekes lefolyásu volt. Négy igazi, diplomás halász egy-egy szandolinba szállt s hiven Schiller balladájához, édes szavakkal bívták, csalogatták a halakat a hálóba. Amint az eredmény megmutatta, az eljárás még mindig igen kitűnő.

A halászat befejeztével a halászok ősi szokás szerint hála (I. Hermann Ottó: A halászat) imát mondtak, majd megkezdődött az árverés. Egy ritka szép példány tavikagylót (kérem szerkesztő ur ezt szép volna latinul mondani, azt

hiszem felis leonak hívják) bizonyos nevezetű Kohn vett meg, a kiterjedt család egyik beltagja. Az ára egy kicsit borsos volt, mert a hienák rálicitáltak Kohn urra, ki végül is 8 fillért volt kénytelen a kagylóért adni. Egy félcipőt (a másik felét eddig még nem halászták ki) 15 krajcárért vettek meg. A békälencse iránt nem mutatkozott kereslet s így ezen vetemény árfolyamértékét az árverés nagyon lenyomta. Az új kórház építésének vizbeesett, de ez alkalommal újból kihalászott tervét nem akarta senki sem megvenni, hamarosan elkelt azonban egy tányér és három sörösüveg. A ruházati darabok között szezoncikknek nem voltak s így télikabátot még mindig nem tudtam beszerezni, mire is kérek öt korona előleget. Végül a háló alján egy unikumra bukkantak az árverezők. Magam is alig akartam hinni szemeimnek, de becsületszavamra egy hal feküdt ott. Sajnos, a gyorsan alkalmazott orvosi segély sem tudta már életrekelteni, dacára annak, hogy a hal étherinjekciókat kapott. A boncolás megállapította, hogy mintegy három-négy év előtt vizbefulladt.

Chorin Ferenc dr. ünneplése Aradon.

— Diszközgyűlés a kamarában. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 6.

Negyven éve már, hogy Chorin Ferenc dr. elkerült Aradról és a közéleti szereplés jelentős országújt járja. Idehaza mindig szeretettel és büszkeséggel gondoltak az egykori aradi ügyvédre, különösen a Gyáriparosok Országos Szövetségének aradi fiókjá, valamint az aradi kereskedelmi és iparkamara, amelyekhez közéleti tevékenysége és pozíciója révén szorosabb szálak fűzték Chorint, régóta óhajtották volna Aradon látni, szülővárosában méltóan ünnepelni Arad nagy fiát.

Ez az alkalom most elkövetkezett. Chorin Ferenc engedett a meghívásnak és meglátogatta Aradot, ahol ünneppel és megbecsülő tisztelettel fogadták. A Gyáriparosok Országos Szövetségének aradi fiókjá diszközgyűléssel ünnepelte meg Chorin látogatását. A diszközgyűlés, amelyet a kamara dísztermében tartottak meg, ünnepélyes lefolyásában Chorin Ferenc érdemeinek méltatását és az órációk szakadatlan sorozatát nyújtotta. Még szélesebb körben nyilvánult meg az óráció Chorin irányában az esti banketten, amely a Központi szálló éttermében volt.

Vasárnap este.

Chorin Ferenc vasárnap este a hét órai gyorsvonattal érkezett Aradra. Az állomás peronján a város előkelőségei fogadták a neves vendéget.

A vonat berobogása után Kádas Kálmán főjegyző a következő szavakkal üdvözölte Chorint a város közönsége nevében:

— Méltóságos uram! Arad szabad királyi város közönsége nevében mély tisztelettel és örömmel üdvözlöm méltóságodat, aki bár régen eltávozott körünkől, de akit, mint e város érdemeiben gazdag fiát, ma is és a jövőben is mindenkor a magunkénak fogunk tekinteni. Méltóságod a távolban sem feledte szeretet szülővárosát, melyhez annyi kellemes emlék fűzi, mindenkor szíven viselte annak fejlődését, haladását, örömmel töltötte el nemes lelkét, ha e városról szépet és jót hallott. Amidőn most viszontlátni szerencsénk van, ismételten szívből üdvözljük méltóságodat és kívánjuk, hogy e rövid idő alatt is, amit szerény körünkben tölteni fog, magát a lehető legkellemebben érezze. Isten hozta méltóságodat.

Utána Chorin meleg szavakban köszönte meg a fogadtatását. Most, ugymond, egy régi vágyamnak tettem eleget, amikor negyven évvel előbb elhagyott szülővárosomat meglátogathattam, s személyesen megköszönhetem azt az üdvözlést, melyben a város közönségének küldöttáge, politikai pályámnak negyvenéves évfordulója alkalmával részesített.

A fogadtatás után a társaság hosszú kocsisorban vonult a Központi szálloda elé. Innen a vendégek a színházba mentek, ahol diszoldadás volt.

A színház után a Központi éttermében vacsora volt, melyen a vendégek az éjfél óráig voltak együtt.

Látogatások.

Ma reggel Chorin Ferenc dr. a vendégek kíséretében, Varjassy Lajos dr. és Zima Tibor titkárok kalauzolása mellett látogatásokat tett s megtekintette Arad gyárait, meg nagyobb ipartelepeit. Délben végvári Neuman Dániel udvari tanácsos ebédet adott a vendégeknek.

A diszközgyűlés.

(Fábry megnyitója.)

A Gyáriparosok Országos Szövetségének aradi fiókjá ma délután 6 órakor diszközgyűlést

tartott Chorin Ferenc dr. tiszteletére. A kereskedelmi és iparkamara díszterme már jóval 6 óra előtt szorongásig megtelt hallgatósággal, amelynek sorában képviselve volt Arad kereskedelmi és ipari életének egész közönsége. Fábry Sándor dr. az aradi fiók elnöke nyitotta meg a gyűlést azzal a beszéddel, amelyet itt közlünk:

— Uraim! Mély tisztelettel üdvözlöm az egybegyűlt díszes közönséget, mely az ipar és kereskedelem munkájának csarnokában egybe-sereglett, hogy ünnepeljen egy férfiut, akinek egész eddigi élete a munka jegyében, a hazánk javára kifejtett munkásság zászlaja alatt telt el. Ünnepelünk egy munkás férfiut. Az ő megtisztelése a hasznos munka megtisztelése is. Oly momentum ez, mely pillanatnyi megállásra kész és gondolatokat vált ki az ember lelkéből. A munka megtisztelése csakis egy demokratikus alapon fejlődő és már, megtisztult társadalmi élet felfogással bír, nemzet sajátja lehet. A fejletlen társadalomban a munka a rabszolgák megszégyenítő feladata volt; közismerést, megismerést, diadóságot csak a harci diadokok, vagy a kormányzati eredmények nyújthattak, majd az absztrakt tudományok, művészetek előbbrevívői, a retorika mesterei lehettek annak részesei; csupán a modern fejlett társadalom tudja megbecsülni a munkát, az alkotó tevékenység igazi nagy nemzetgazdasági értékét, az a társadalom, mely demokratikus alapon fejlődve, a kiváltságos osztályok hagyományaitól emancipálódva im már az egyéni képesség és tevékenység által kivívott gyakorlati eredmények és érdemek szerint mérlegeli az érvényesülést. Épp ezért a nemzet, mely megtudja becsülni — önkényt, külső befolyás nélkül — a közélet munkáját, tanúságot tesz a maga fejlettségéről is, s ekként a munka megbecsülése a helyes alapon kitejelődt demokratikus nemzeti közérzet ki fejezője és diadala is.

Valóban az eredményeiben tág rétegekre kiterjedő közhasznú munkásság az emberiség egyik legnagyobb áldása. Áldás a munka már magábanvéve az egyedre is, mert a munka szellemi és fizikai erőink legnagyobb fejlesztője, az ambiciózus lélek megnyugtató, kielégítő és megjutalmazó ereje; nemzetgazdasági szempontból pedig a teremtő, alkotó munkásság az ő produktívításában újabb forrása a nemzeti vagyonsodásnak s ezzel a nemzet erősödésének.

Igy fogja fel és tiszteli meg a modern társadalom a hasznos közéleti munka értékét s e felfogás nyilvánul meg mai ünnepélyünkben akkor, mikor egy oly férfiut ünneplésére jöttünk egybe, ki érezve önmagában az alkotni tudás erejét, s felismerve a munkakört, melyben a korszak szükséglete szerint hiányt betölteni képes, tengődött iparunk terén valóban teremtő, közhasznú munkásságot fejtett ki. Ami ünneplésünk még annál melegebb, közvetlenebb és lelkesültebb, mert városunk fia, ami vérünkől, ami soraink közül kiemelkedett az az egyén, kinek sokoldalú képességeit, töretlen energiáját, és az ország előbbre haladására nézve kifejtett jótékony munkáját méltán illeti meg az elismerés. Chorin Ferenc ez. Mindenki ismeri az ő nagyrabecsült nevét. 40 évvel ezelőtt lépett magasívű pályájára, politikai téren, mert hisz az országos érvényesülésnek akkor még mondhatni ez volt egyetlen lehetséges módja. Arad városa büszke lehet rá, hogy e város közönsége volt az, amely fölismervén az ő képességeit, mandátumot adott kezébe tehetségeinek kifejtésére. Hálával emlékszik vissza e város közönsége az ő képviselői működésére, de tényleg büszkeségünk az a tudat, hogy a politikai téren való ezen szerepnyújtás adta meg a kiindulási pontot és azon tendületet pályafutásában, amelyvel ő jövendő pályáját megalapozván, azt országos értékűvé kifejtette. Az azóta eltelt 40 év az ő közhasznú munkásságának állandó láncolata.

— 40 évet, vagy többet is munkába tölteni el, tulajdonképpen emberi rendeltetés; ez idő alatt esetleg fényes pozícióba jutni lehet ügyesség, kedvező véletlen, vagy a sors kegye; de 40 évet úgy tölteni el munkában, hogy a rögzös pályát megtörve, a helyfoglalást lépésről-lépésre kiküzdve és megvédve, az illető állandóan a nemzet kulturális és közgazdasági

haladásának szolgálatában álljon és így vivni ki öntudatos, ernyedetlen működésével fényes pozíciót, elismerést és szeretetet, az már a kiválók kiváltsága, a férfiúi erény sikere és egyben jutalma. Chorin Ferenc bölcsőjét nem ringatta a bérélt gondossággal, bár virrasztott felette az áldott anyai szív; nevelését nem kísérte a fizetett irányítás, bár vezette azt egy nagyesszű atya bölcsessége; utjait nem egyengette a nagy vagyon s az összeköttetés hatalma; s hogy mégis győzelemmel megvívta kitűzött célját és diadalra vezette a lelkében élő eszményeket, ez az ő igazi érdeme, mert hisz ez az érdem valóban és egyedül az ővé, az ő egyéni értékének mérője és ép azért méltán büszkesége is. Chorin Ferenc érdemeit az igazságügy, a közjog, a törvényhozás, a társadalom terén méltányolják és itélik meg mások: én itt a helyütt, a gyáriparosok szövetségének az ő tiszteletére egybegyűlt közgyűlésén, mint a Gyáriparosok Országos Szövetségének egyik megteremtőjét, elnökét s állandóan legbüszgőbb munkáját méltatom és üdvözlöm. Felismerve a szervezetkezésben rajló erőt, köztudomás szerint ő tömörítette szövetségbe az ország gyáros iparosait, s hatalmas szervezetté fejlesztette a szövetséget. Kiterjed ennek működése az iparral és kereskedelemmel kapcsolatos minden aktuális kérdésre, feloleli egyenként és összesen 780 magyar gyárnak érdekképviseletét, öntudatot és önérzetet biztosított a magyar gyáriparnak, egyik irányítója lett mondhatni az összes közgazdasági kérdéseknek, s tárgyilagosságánál és szakszerűségénél fogva általánosan megbecsült közgazdasági faktorrá vált a társadalom, a kormány és a külföld előtt. E hatalmas szervezetnek egyik szerve a mi egyesülésünk. Mint vezérünket, mesterünket tiszteljük meg itt elnökünk, midőn közibünk jött, s meleg szeretettel üdvözljük őt!

— Kívánjuk, hogy jól érezze magát rövid ittléte alatt körünkben, s városunkban; s hogy adjon a szülőfölddel való érintkezés — mint a mithologia szerint Anteusnak adott — neki is megújodást, s ifjúi erőt nemes ideáljai teljes beteljesítésére. Isten hozta Méltóságodat közöttünk!

(Varjassy és Ottenberg
üdvözlő beszéde.)

Az éljenzéssel és tapssal fogadott megnyitó szavak elhangzása után bejelentette az elnök, hogy Sztérényi Józseftől a következő sürgöny érkezett:

„Ahhoz a méltó ünnepléshez, melyben közgazdasági életünk egyik legérdemesebb és legkiválóbb vezérférfiát Chorin Ferencben ünneplik, szívből csatlakozik igaz hívük — Sztérényi.”

Üdvözölte még az elnök a szegedi és debreceni fiókoknak az ülésen megjelent képviselőit is: Wimmer Fülöp és Szántó Győző gyárosokat, majd átadta a szót Varjassy Lajos polgármesternek, aki az alábbi szavakkal üdvözölte Chorin Ferencet.

— A Gyáriparosok Országos Szövetségének e díszes közgyűlésén Aradváros közönsége nevében üdvözlöm Chorin Ferenc dr.-t. Méltóságos uram! Büszkék vagyunk arra, hogy méltóságod közéleti pályafutásának bölcsője Arad volt s hogy Magyarország gyáriparának és iparosságának Arad adta Méltóságodat. Aradváros közönsége nevében igaz szeretettel és nagyrabecsüléssel üdvözlöm Méltóságodat, s további munkásságához az isten áldását kérem. (Éljenzés.)

Ottenberg Tivadar kamarai elnök Aradváros közgazdasági intézményei nevében üdvözölte Chorin Ferencet a következő beszéddel:

— Engedjék meg igen tisztelt uraim, hogy Arad város kereskedelmi és ipari intézményei nevében ő méltóságát, a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének nagyérdemű elnökét is üdvözlöjsem. Városunk kereskedelmi és ipari nemosak azért tekint büszkeséggel önméltóságára, mert városunknak nagynevű szülötte, hanem mély hálával adózik iránta azért a tevékenységért, amelyet a magyar ipar és kereskedelem fejlesztése érdekében évtizedek óta kifejt. Engedjék meg igen tisztelt uraim, hogy

eztall csupán arra a nagy tevékenységre utalják, amelyet a delegációkban a magyar ipar fejlesztése érdekében kifejtett. Hálával ismerheti el az ország, hogy senki e téren eredményesebb munkásságot felmutatni nem képes. Üdvözlöm azon szívem mélyéből fakadó kívánsággal, hogy áldásos tevékenységét az ország javára még igen sokáig folytassa. (Éljenzés.)

(Chorin Ferenc dr. előadása.)

Az üdvözlések elhangzása után Chorin Ferenc főrendiházi tag, a Gyáriparosok Országos Szövetségének elnöke a következő, a jelen voltak figyelmét mindvégig lebilincselő, nagybatásu beszédet tartotta:

— Régi vágyunk tes-ekei eleget, midőn szülővárosom körében megjelenek, melyhez politikai pályám annyi emléke és a hála kötelei fűznek. Nem tagadom uraim, hogy az elismerés meleg szavai, melyek a közélet kiváló férfainak ajkairól elhangzottak új erőt kölcsönöznek nekem, melyre már hajlottabb koromnál fogva is szükségem van. A kitüntető fogadtatásban, melyben részesültem, igazolását látom azon törekvéseknek, melyeknek egyik exponense vagyok, a meggyőződés és a törekvés azonosságát a magyar gyárosok szövetsége és az A. föld hatalmas emporiumának értelemessége között.

— Arad mindig kiváló exponense volt a magyar iparnak, vannak hatalmas régi alkotásai, amelyek az ország iparának díszére szolgálnak és vannak újabb alkotásai, melyek a legszebb reményekkel biztatnak. Arad közönsége a gazdasági kérdések iránt mindig a legnagyobb érdeklődést tanúsította. Étenken emlékszem arra a rokonszenvre, melylyel a város 1876-ban a bankkérdésben való törekvéseimet kísérte. Arad városából indultak ki az önálló vámterületre és önálló bankira irányuló törekvések. Arad már akkor át volt hatva attól a tudattól, hogy a politikának a gazdasági kérdésekkel kell elsősorban foglalkoznia, mert a közgazdasági haladás állami függetlenségünknek előfeltétele. Ezen érzés szülte azt az áramlatot, melynek célja volt megtenni az első lépéseket Magyarország közgazdasági emancipációjára. Reményem, hogy ez az érzés Arad városában nemcsak nem jayengült, de megerősödött, mert megerősödésére ma több szükség van, mint valaha. Lükettő erők nélkül, melyek a társadalmat áthatják és a döntő körökre bizonyos nyomást gyakorolnak, mai viszonyok között erőteljes magyar közgazdasági politikát remélni nem lehet. Mert mondjuk ki: nálunk közgazdasági politika oly értelemben, hogy nagy gondolatoktól áthatott célok tüzetnek ki, melyek kormányról-kormányra, mint nemzeti kötelesség szállnak át, nincsen.

— Más nagy államoknak, igenis van gazdasági politikája. A külkereskedelem, a vámpolitika, a gyarmatpolitika, mind megannyi láncszeme egy nagy közgazdasági politikának és a hadsereg, flotta, az egész hatalmi szervezet nem öncél, hanem nagy közgazdasági célok szolgálatában állanak. Mennyivel inkább kellene, hogy ez nálunk Magyarországon is így legyen. Nemcsak hogy nincs nagyszabású közgazdasági politikánk, de állandóbb életű közgazdasági törekvések sincsenek, úgy, hogy közgazdasági életünk sarkon fordul, valahányszor új kormány lép hivatalba. Esmék, melyek beváltak, lomtárba kerülnek, mert az új miniszter új egyéni ambíciókkal jön, melyekre bizonynyal ismét az utód fog rácsafolni. A magyar iparfejlesztés és közszállítás körülbelül husz év óta állanak közgazdasági törekvéseink előterében. Önálló vámterület hiányában turrogatásokra volt szükség, melyek lehetővé teszik, hogy a magyar ipari fogyasztás ne legyen egészen Ausztria munkaerejére és termelésére utalva. Ugy gondoljuk, hogy ha az utód ipari munkát támogatjuk, akkor legelső sorban közgazdaságunknak használunk. Ez évtizedes törekvés az 1907. III. t. c.-ben nyerte szentesítését. Adatok bizonyítják, hogy nem nagy áldozatokkal, de céltudatosan cselekedve szép eredményeket érhetünk el; amelyekből százezrosan megtérülnek az államnak ez ügyre fordított áldozatai. Az iparfejlesztés az 1909. évvel megakadt, később minden megtörtént arra, hogy a közvéleményben a törvényt nép-

szerűtlenségek. 1910. óta ez a törvény azok közé kerül, melyekben különben is gazdagok vagyunk, t. i. a végre nem hajtott, a lassanként elalvó törvények közé.

— Még fiagránabb a sérelem a közszállítások terén. Legprimitívabb kötelessége az államnak, hogy azt, amit beszeres, az ország termelése révén szerezzze be. Idegen államok, ahol vám védi az ipart, a közszállításoknál a legmesszebbmenő külön előnyöket biztosítják a maguk iparának. Ausztria a legnagyobb ridegséggel utasítja vissza a magyar ipar minden törekvését, amely arra irányul, hogy osztrák közszállításokban részt vegyen. Szóval és írásban kijelentik, hogy a magyar iparnak osztrák közszállításoknál nincs keresni valója. Mi történik nálunk? Állam, városok, községek, vasutak túntetőleg mellőzik a hazai ipart; a Gyáriparosokhoz garmadával érkeznek a panaszok, melyek e tényt illusztrálják. Nemcsak Magyarország, de Ausztria érdeke is az, hogy a Kassa Oderbergi vasut, mely mindkét állam területét szeli át, közvetlen osatlakozást nyerjen a porosz vasutakhoz és megszűnjene a forgalom lebonyolításának mesterséges nehézségei. Ezt a helyzetet Ausztria arra használja fel, hogy kereskedelmi forgalmunkat Németországgal mesterségesen és erőszakosan megakadályozza. Dacára, hogy ez akadály könnyen elhárítható és hogy megszűnése osztrák érdek is, mégis legnagyobb makacossággal, egy szikrányi méltányosság nélkül ragaszkodik ez állapothoz, mert Magyarországnak kárt okozhat, vagy ott van a kevésbbé fontos, de nagyon jellemző kérdés, a teleforösszeköttetés Németország több nagy városába, melynek létesítését minden erejével megakadályozza Ausztria. Nincs az a külföldi állam, mely szomszéd állammal szemben ilyen eljárást merne tanúsítani, melyet a velünk közös vámterületen lévő és hozzányak másfél milliárdot importáló Ausztria irányunkban követni jónak talál.

— A legutóbbi beterjesztett költségvetés az államvasutak jövedelménél 55 millióval többet irányoz elő és ebből 23 milliót a személy- és áru díjszabások emelése révén kíván behozni. 1910-ben a magyar ipar hozzájárulásával tarifareform történt, mely körülbelül 17 millióval emelte a máv. jövedelmét. — Ezzel szemben az akkori kormány kötelezettséget vállalt, hogy hosszabb időn át a tarifákat nem változtatja. Ily körülmények között váratlanul ért bennünket a kormány terve, mely az áru- és személydíjszabás emeléséből 23 millió új jövedelmet irányoz elő a jövő évi költségvetésben. Mert eltekintve attól, hogy 1910-ben, tehát alig másfél éve, az államvasutak díjszabásukat lényegesen emelték és hogy az akkori kormány kötelezettséget vállalt ezen tarifákat több éven át nem bolygatni a tervezett díjemelés minden közgazdasági koncepciót nélkülöz és nagyobb mértékben sújja a hazai ipart, mint az osztrák ipari importot és ezáltal még jobban eltolja a még különben is egyenetlen verseny viszonyokat a magyar ipar hátrányára. Annál váratlanabban ér bennünket a tervezett újabb emelés, amelynek sérelmességét még növelte, hogy eredetileg az érdekeltségek és a tarifabizottság mellőzésével kívánták életbe léptetni. Ilyen viszonyok között ne oszdálkozzunk, hogy külkereskedelmi mérlegünk adatai a legszomorubb képet tárják elénk.

Ezután precíz adatokkal igazolta gazdasági függetlenségünket Ausztriától és azt, hogy miként szívja fel erőinket az osztrák munka és vállalkozás.

— Tíz év alatt — folytatta — nem sikerült nekünk több kivitelt elérni agrár cikkeiben, és az osztrák kereskedelmi minisztérium hivatalos kimutatása szerint mai is körülbelül ugyanazt a mennyiséget szállítjuk agrár cikkekből Ausztriába, mint 1900-ban. Ellenben Ausztria ugyanezen idő alatt 57 százalékkal tudta emelni ipari cikkeinek behozatalt Magyarországra. Mit jelent ez? Hogy a mezőgazdasági cikkeik kivitele bizonyos korlátok között mozog és dacára annak, hogy 10 év óta agrárcikkeink értéke az osztrák hivatalos kimutatások szerint 40%-kal emelkedett, nem voltunk képesek kereskedelmi mérlegünk passzivitását mezőgazdasági cikkeik kivitelével némileg is ellensúlyozni. Ellenben az osztrák iparnak, — mint minden iparnak — termelési képessége óriási mértékben fokozható, úgy hogy a közel jövőre az a szomorú kilátásunk

van, hogy mezőgazdasági kivitelnk mennyisége marad a régi, ellenben az osztrák ipari behozatal továbbra is nagy mértékben emelkedni fog. Nincs ország, melyben az adatok az általános figyelmet le ne kötnék, s a közvélemény felzudulása parlamenti ankétékre, tudományos és gyakorlati kutatásokra és mélyreható rendszabályokra ne vezetne. Nálunk mélységű közöny. Holott ezek a kérdések minden országban a politikai élet tengelyét képezik, amelyek miatt Németország Marokkóba, Oroszország Tripoliszba vitte dreadjait.

— Ily körülmények között terjesztett be az 1912. évi költségvetés, mely az ország összes kiadásait 1851 millióban állapítja meg, s amelynek előadója, Hegedüs Lóránt ur épen körülünkben időzik. Rettentő aránytalanság ez az ország erőviszonyaihoz képest. De ez a budget még korántsem fejezi ki azokat az áldozatokat, melyek az országra a közel jövőben várnak. Közlekedési és kulturális viszonyaink olyanok, hogy óriási befektetések nélkül elcsaradásunk a nemzetek versenyében biztos, de ezekől eltekintve, a véderő szükséges reformja által igényelt többkiadás, — a tervezett intézmények kiépítésével, közel 100 milliónyi évi új terhet hárítanak az országra. Már ma mind sűrűbben találkozunk oly jelenségekkel, melyek komoly mementóul szolgálnának, ha ez országban a gazdasági és szociológiai kérdések iránt több érzék és belátás mutatkoznék és a pártok hatalmi versenyé nem homályosítaná el még a hivatottabb államférfiak tisztá látását is.

— Visszatérek oda, ahol beszédemben kiindultam: ezt az országot, úgy ahogy ma van konstruálva, ahogy politikailag és gazdaságilag a többi államok közé van beállítva, nagyhatalmi nyomással, folyton növekvő állami budgettel, a tisztviselők százszázalékos társadalmi nagy igényekkel, ezt, az országot egy hatalmas ipari fejlődés nélkül fenntartani nem lehet. Felesleges, hogy Önök előtt, akik e kérdésekkel behatóan foglalkoztak és ép úgy ismerik a külföldet, mint magam: az ipari állam nagy képét tárjam fel. Az ipari államok sűrűbb lakossága, kifejlődött városi élete, közlekedésének intenzívitása, a gyárak tízezrei, melyek mindegyikében nemcsak a munkások, de az intelligens középosztály biztos életpályát talál, mindez csak egyes vonás abból a hatalmas képből, melyet az iparosított állam nyújt. Ez az, amire nekünk törekednünk kell és nekem régi, törhetetlen meggyőződés, hogy ez az ideál csak önálló gazdasági berendezkedéssel valósítható meg. De erről most ne beszéljünk; de igenis mély fájdalom, hogy még azokat az eszközöket is sorba ejtjük el, melyeket az iparfejlesztés és közszállítási törvény és közlekedésügyünk nekünk nyújt. — Szövetségünk feladata a kormányt és társadalmat kötelességeire figyelmeztetni és a maga körében mindent megtenni, ami a kitűzött nagy célok megvalósítását elősegíti. Tegye ezt Önök közül uraim mindenki azzal a lelkesedéssel, melyet e nemzet nagy közügyei iránt mindenkor tanúsítottak. Ez buzdítson bennünket a jelenben és nyujtson reményt a jövőre nézve. Az órák meleg szeretete és ama lelkes fogadtatás, melyben részesítettek, nekem új erőt ad a harcra, amelybe évtizedek nehéz munkája után már-már lankadni éreztem erőmet. (Hosszantartó lelkes éljenzés.)

Chorin Ferenc mély hatást keltő nagy közvetlenséggel előadott beszédét percekig tartó lelkes éljenzéssel és tapsal honorálta a díszgyűlés közönsége. Az éljenzés lecsillapulával Fábry elnök indítványára a gyűlés egyhangú lelkesedéssel kimondta, hogy Chorin Ferenc beszédét a gyűlés jegyzőkönyvében megörökíti. Majd felkérte Hegedüs Lóránt dr. orsz. képviselőt, a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének ügyvezető-igazgatóját előadása megtartására.

(Hegedüs Lóránt beszéde.)

Hegedüs Lóránt kedves közvetlenséggel elmondott, szípkázó ötletességgel telt, nagy lelkesedéssel fogadott beszédének tömör foglalatát a következőkben adjuk:

Nehéz szerepet kell betöltenie, amidőn a rendező bizottság akarata folytán oly sok bölcsesség-

get tartalmazó beszéd után kell felszólalnia, mint amilyen a szövetség nagyérdemű elnöke, Chorin Ferenc volt. Ezen a diszülésen Chorin Ferencet ünneplik, ő sem akar tehát mást tenni, mint Chorin Ferencről egyet mást elmondani róla, aki a szövetségnek legfiatalabb tagja, akit sértetlenül, fiatalon hoztak vissza Aradra, ahová úgy jöttek, mintha unokák volnának. A rendező-bizottság parancsa folytán neki aktuális ipari kérdésekről kellene előadást tartania; kellemetlen helyzetben van, mert tulajdonképpen most aktuális ipari kérdés nálunk nincs. Ami legfőbb gyárunk, a nemzeti munka legfőbb termelőhelye, a magyar parlament most szünetel. Minden iparosnak szögyenkezeve kell tekintenie erre a malomra, amelyben 453 munkás üres pelyvával és polyvával telt zsákokat hord. Azért inkább néhány megjegyzést kíván tenni Chorin Ferenc beszédére, amelynek szavai csokely parafrázisa kíván csak lenni. Mindenekelőtt a gazdasági önállóságról mondott szavaira kíván reflektálni. A gazdasági önállóság nem egyéb, mint nagyon sok színű papíros. Tökéletesen egyet ért Chorin Ferencel, hogy ahány miniszterváltozás van nálunk, annyi változata is van a mi gazdasági politikáinknak. Nem kínai fallal kell körül vennünk országunkat, hogy szükségleteinket csak mi fedezzük és termelésünket csak mi fogyasszuk, hanem termelésünket oda kell fokoznunk, hogy az oly erős legyen, hogy az idegen támadásokat mindig sikerrel verje vissza. Chorin Ferenc azt mondta, hogy 905. óta behozatalunk nőttön-növekedik. Ez igaz, de ő ezt már akkor megmondta, amikor a jelenlegi vámrendszert 906-ban megalkották. A rossz vámrendszer és a fokozódó élelmiszer árak az okai egyébként annak, hogy bizonyos társadalmi osztályok nálunk a pusztulás útján vannak. Nekünk, hogy a nemzetek versenyében megálljunk, nem szabad a többiekkel, első sorban Ausztria és Németországot utánoznunk, olyat kell tennünk, amit ők nem tesznek, vagy úgy nem teshetnek, mint mi. A Balkánt kell termelésünknek meghódítanunk, a Balkán nagy gazdasági erőit kell felszívunk. A magyar paraszt politikáját vegyük követendő példaképpen. Hozzuk be az olcsó állatot és vigyük Bécsbe és külföldre a mi drága állatainkat, hiszen a magyar ökörnek ismert tulajdonsága, hogy szeret Bécsbe menni. A mi társadalmunkban olyan mozgalmakat észlelhetünk, amelyek egyenesen a gyáripár letörésére irányulnak. Sokat tanulhatnánk abból a könyvből, amelyet boldogult kereskedelmi miniszterünk, Hieronymi Károly legutóljára olvasott. Abból megtudjuk, hogy Ausztria Mária Terézia korában volt abban a helyzetben, amelyben mi vagyunk most, ő akkor igyekezett iparát mesterségesen fejleszteni. Abból a könyvből megtudjuk, hogy Mária Terézia mágnásait bírta rá erre — nálunk pedig lenézéssel és bizony a panamázás vádjával tekintenek arra, aki a gyáripárt fejleszteni akarja. Lenézéssel és valami csodás felfogással beszélnek a gyáripári munkásról is; bizony annak a helyzete türethetetlen (a falun jobb volt, ott kétszer annyi kenyert evett, tisztább lakásban hált!), hogy az egészen degenerált. Nem ismerik azok a való életet, akik így szólnak a magyar munkásokról. Ugy vannak, mint az apa, aki az állatseregletben ember módjára evő majmokat néző fiának arra a kérdésére: „Apám, ezek emberek?” azt felelte: „Nem fiam, ezek emberek voltak, de degenerálódtak!” Nálunk különös szemmel nézik azokat, akik „nem szorultak rá és mégis dolgoznak”, nálunk az öröklött vagyonnak még mindig nagyobb tisztelete van, mint a becsületes, önzetlen munkával szerzettnek. Azonban ahol nem dolgoznak azok, akik rá vannak szorulva, ott éhen halnának azok, akik nincsenek rá szorulva. Chorin Ferenc a kereskedelmi mérlegünk hanyatlásáról is beszélt. Véleménye szerint azonban úgy áll a helyzet, hogy a 162 millió passivummal szemben mi csak folyton formulákat exportálunk Ausztriának ezüst tokokban. Mikor azonban a szelencét ki kell nyitni, abban bizony semmit sem találunk. Ugy járunk ezzel, mint az a belgrádi angol konzul, aki egy ízben saurt rendezett. A felesége dicsekedve mutatta a vendégeinek egy ezüst tokból kivett ékszereit; a villany azonban hirtelen elaludt és amidőn újra kigyuladt, a konzul meglepetve tapasztalta, hogy az ékszerek nincsenek sehol sem. Fel találta azonban magát, nem csapott lármát, hanem azzal nyugtatta meg vendégeit, hogy majd meglátják, ha a villanyt újra eloltják, az ékszerek megkerülnek. Ugy is tett, mikorra azonban a világosság lett — az ezüst tok is eltűnt. — Nem kell arra törekednünk, — pole-

mizát Fábry elnökkel — hogy mindent mi magunk állítsunk elő. Hiszen Anglia sem tud sem tokajit, sem Hunyadi János keserű vizet produkálni, épúgy mi sem tudhatuk bizonyos szövöszéket előállítani. Az európai közgazdasági konjunkturába kell magunkat beleélnünk, a konjunktúra az, ami az új világot megkülönbözteti a régi világtól. Arisztoteles jóslata már beteljesedett, a holt rabszolgák — a gépek — már dolgoznak és benne vagyunk már abban a korban, amidőn — Arisztoteles szerint — az országnak akkorának kell lennie, ameddig a legnagyobb hangu ember hangja elhallatszik: a távirat és telefon egy világgazdasággá fűzi az országokat és erre a világgazdasági konjunkturára kell alapítanunk gyáripárunkat. Részletesen szölt ezután a közeposztály sanyaru helyzetéről és a drágaságról, amelynek, amint már március 18-án itt Aradon is kifejtette és amelyért azóta oly sokan támadták — de talán épen azért igazat is mondott — a pénz értékének a csökkenése az oka. A pénz — jó magyarul szólva — öregszik, az árak ára pedig természetesen emelkedik. Helytelennek tartja, hogy nálunk a közgazdasági tudás a politikában nem foglalhat helyet. Ennek egy hosszú nevű törvény, az összeférhetlenségi törvény az oka, amelyet ő röviden az „irigység törvényének” szeretne nevezni. Most folyik a küzdelem a választójog kiterjesztése érdekében; ő szívvel-lélekkel azon van, hogy az ipari munkások a választójog élvezetbe jussanak, de mégis csak különös egy általános és egyenlő választójog lesz az, amely a munkásoknak meg fogja adni, ellenben az irigység törvénye folytán a Chorin Ferencnek meg fogja tagadni a parlamentben való munkát. Ady Endre szavaival végzi beszédét: „Tied vagyok én nagy haragomban, Tied vagyok én nagy bánatomban, Jó magyarom!”

Hegedüs Lorántot beszéde végén lelkes, megmegújuló ünneplésben részesítették a megjelentek. Fábry elnök köszönetét fejezte ki a rendkívüli érdekes előadásért; majd javaslatára a közgyűlés táviratilag üdvözölte a szövetség alelnökét, a szintén aradi születésű Hatvany-Deutsch Sándor báró gyárost, amire az elnök a diszközgyűlést berekesztette.

A lakoma.

Este nyolc órakor mintegy háromszáz teritékű lakomát rendezett a Gyosz. aradi fiókja az illusztris vendég tiszteletére. A banket a Központi szálló feldíszített külön termében folyt le. Az asztalfőn Chorin Ferenc dr. ült, jobbán Fábry Sándor dr., balján Varjassy Lajos polgármester. A gazdag lakomán, amely Csermák Ágoston izlését dicséri, az első felköszöntőt Varjassy polgármester mondta; a tartalmas beszédet itt közöljük:

— Tisztelt uraim! A modern Magyarország kiépítésében azokat illeti meg a legnagyobb elismerés, akik igyekeztek hazánkat az egyoldalú mezőgazdasági termelés béklyóiból kiszabadítani, az ipar és különösen a gyáripár utjait egyengetni. A városi lakosság jólétének, boldogságának fokozódása karöltve jár a gyáripár fejlődésével s minden újabb füstölő kémény egy egy mérföldjelző azon a fásasztó uton, mely a haladó országok vagyonszedéséhez, a gazdasági önállóság teljes kiépítéséhez vezet. Azok közé a férfiak közé, kik a modern iparban erős Magyarország reményét soha fel nem adták, akik nem szűnő lelkesedéssel igyekeztek hazánk ipari fejlődését előmozdítani, tartozik városunk jeles szülötté, szeretett vendégünk: Chorin Ferenc dr. Talán nem a véletlen játéka az, hogy úgy annak a városnak köszönheti a magyar gyáripár Chorin Ferencet, amely város iparának fejlesztése terén a legnagyobb áldozatokra is hajlandó s amely város feladatát tüzte ki Chorin Ferenc dr. eszméinek megvalósítását. Ennek a városnak köszönésében üritem poharam Chorin Ferenc ömeltóságára. Éljen sokáig, éljen! (Leikes éljenzés.)

Steigerwald Alajos az ipartestület elnöke Chorint eltette.

Nagy figyelem között emelkedett szölszóra Chorin dr.

— Nem üres szóbeszéd az — mondta — hogy az ember mindig visszatér régi szerelméhez, ifjúkori ábrándjaihoz, amelyeket sohase

lehet elfeledni. Most, hogy visszatértem Aradra ahol minden utcasarok régi emlékeket ujit föl lelkemben, kerestem ifjúkori barátaimat, de fájdalom azok közül már igen keveset találtam életben. Helyettük azonban élnek és dolgoznak a fiaik, unokáik, akik a fejlődés friss szellemét ápolják, dédelgetik.

— Az igaz, hogy Aradról indultam el a nagy utra, az ipar- és kereskedelem istápolására. Az 1867. évben, amikor a kaszinóban az ipar embereire üritetem poharamat, volt az első erős gondolatom, amelyből az iparért folyó akció terebélyes fája nőtt ki. Sokat fejlődött, izmosodott azóta a magyar ipar, de még nem elég erős. Akkor lesz igazán hatalmas a magyar ipar, ha a mezőgazdasággal egyenrangú tényezővé válik. Fájdalom, a magyar ipar évtizedekkel ezelőtt lenézett valami, kiosi hamupipóke volt. Azóta sokat haladtunk, a gyáripárosok szövetsége ma már jelentős tényezővé vált, de még mindig nem elég hatalom. Ez azonban ne aggosszon minket, mert hiszen az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesület is sokáig dolgozott, míg a mai hatalmát megszerezte.

Mi, fiatal korunkban sokat harcoltunk, sokat köszönhetek aradi vezetőimnek, s munkásságom eredményét annak a nemes aradi talajnak köszönhetem, amelyből kinőttem. Az ideálok az eszmék az álmok lassan-lassan valósággá válnak; én kívánom, hogy álmaim egészen teljesedésbe menjenek. Ha önökre, Arad dolgozni szerető polgárságára gondolok, ezt a buzgó népet látom, örömmel telik meg a szívem, mert az ipart jó kezekben tudom. Üritem poharamat Arad fejlődésére, édes apja nemes ideáljaiért lelkesen küzdő s apjához méltó polgármesterekre. Az isten önöket sokáig éltesse. (Viharos taps és éljenzés.)

Varjassy Lajos dr. kamarai főtitkár a gyáripárosok országos szövetségének tagjaira üritette poharát, majd Wimmer Fülöp aszegedi kenderfonógyár igazgatója Szeged és Arad versengéséről szölt. Azt kívánta, hogy ne csak az egyetemekért, ne csupán kulturális téren, hanem gazdaságilag is éljedjen ki a verseny, amely mindkét városnak fejlődését segitene elő.

Ifjabb Chorin Ferenc dr. budapesti ügyvéd, Chorin Ferenc dr.-nek fia, mondott azután lendületes pohárköszöntőt:

— Tanuskodhatom róla, — mondta — hogy apám mai, Aradhoz intézett szerelmi vallomása nem volt csak alkalmi vallomás. Sokat beszélt nekem aradi sikereiről, itteni barátjairól s arról, hogy itteni sikerei buzdították őt a további működésre. Most, hogy önök között vagyok s látom közvetlen lelkesedésüket, most érzem, hogy lehetetlen Aradot nem szeretni. Arad valamikor nemzeti temető volt, ma új remények bölcsője. Ahol valaha ágyuk dörrögtek, ma a gyárak gépei zakatolnak. Ahol az iparnak és kereskedelemnek olyan kiváló művelői vannak, mint Fábry Sándor dr. és Neuman Adolf, ott nem is csoda, ha gyors iramban fejlődik a gazdasági élet. Erre a két igazán kiváló férfura üritem poharamat. (Hosszantartó éljenzés.)

Majd Szánthó György (Debrecen) és Bánnyász Henrik (Arad) mondtak felköszöntőket.

VIDÉK.

Ünnepelt tanító. A mezőkovácsházi járás tanítótestülete e hó 4-én tartotta szokásos évi járásköri értekezletét Magyarbányhegyes községben, mely alkalomból fontosabb szakkérdéseket vitattak meg, egyben pedig 40 évi szolgálat után nyugdíjba vonult Vágó Pál kartársukat impozáns módon ünnepelték. A járási tanítótság nevében Lengyel János igazgató, mint a vármegyei tanítótestület elnöke üdvözölte. A tanfelügyelőség képviselőjében Micsák Márton s. tanfelügyelő méltatta szép szavakban a nyugdíjba vonult tanítónak gazdag érdemeit, egyben tolmácsolta a közoktatásügyi miniszter üdvözletét is. A helyi kartársak és tanulók nevében Kálnoky Domokos igazgató, a község jókivánságait pedig Zachariás Béla főjegyző fejezte ki. Megemlékeztek az ünnepeltről volt tanítványai közül a dohánykertészek is, akik szép kivitelű dohányszitát és hatalmas saját készítésű szivarral ajándékozták meg volt tanítójukat. A szivar szalagján a hála és elismerést írásban fejezték ki. Szép esüstitárgyat nyújtott át a helybeli tanítótestület. Az ünnepélyt társasébed követte.

Meghiusult a béke.

— Khuen-Héderváry bejelenti a harcot.
— Berzeviczy lemondása. — Tisza István Házelnök. —

Távirati tudósítás.

Budapest, november 6.

A mára várt nagy botrány elmaradt, de egyúttal elmúlt a béke reménye is. A Házban ma is szürke ülés volt, csak a folyosó forrongott, izzott. Tiszának érdekes polémiája volt Andrássyval. Most már biztosra vált, hogy Berzeviczy lemond és Tisza lesz a Ház elnöke. Hireink ezek:

Az utolsó kísérlet.

Vasárnapon még egy utolsó kísérlet történt az obstrukció lezserelésére. Ez a kísérlet is végkép meghiusult, a kormány tehát, amint azt Khuen már hetekkel ezelőtt bejelentette, kilépett a türelmes várakozások álláspontjából és nem fog többé visszariadni a harctól sem, hogy a többség akarata érvényesülhessen. A harc első stádiumát a házszabályoknak eddigi gyakorlatától eltérő értelmezése fogja jelezni, de mint végső állomás sőtét kísérleteként fenyegeti az ellenzék az országgyűlés feloszlata és az új választások kiírása.

Vasárnap Berzeviczy Albert, Kabos Ferenc és Návay Lajos a parlamentben tanácskoztak. Berzeviczy jelezte elnöktársainak, hogy beadja lemondását, mert a béke akciója meghiusult.

Kabos ezután Justh Gyulával tárgyalt oly alapon, hogy a hét három napján a költségvetést, a másik három napon a véderőjavaslatot tárgyalná a Ház, ha az ellenzék garantálja, hogy nem technikázik. Justh azonban ragaszkodott ismert álláspontjához.

Az elnökök tizenegy órakor a miniszterelnöki palotába mentek, ahol a kormány tagjaival, továbbá a munkapárt vezetőségével tanácskoztak. Kabos Ferenc jelentést tett a Justh Gyulával folytatott tárgyalásokról és miután a megjelentek konstátálták, hogy az ellenzék nem nyújt garanciát arra nézve, hogy a költségvetés letárgyalása után névszerinti szavazással nem fogja megakadályozni a véderő javaslat törvényre emelését, végkép lemondottak arról, hogy a parlament munkaképesége az ellenzéki pártok közreműködésével állítsák helyre. Az értekezlet még megállapodott Berzeviczy házelnök lemondásának formájára nézve és mindannyian nagy elismeréssel honorálták Berzeviczynek e tekintetben való elhatározását.

A miniszterelnök a munkapártban.

A nemzeti munkapárt tagjai közt korán elterjedt a béke végleges meghiusulásának híre és vasárnap este olyan népesek voltak a pártkör termei, amilyenek csak emlékezetes események előestéjén szoktak lenni. Ott voltak az összes miniszterek, akik aztán rövid tanácskozára visszavonultak. Khuen ismertette velük a naphosszat folyt tanácskozásokat és azok eredményét.

Nemsokára kinyílt a miniszteri szoba szárnyas ajtaja és a miniszterek a nagyterembe léptek. Ott várakozás ellenére Khuen-Héderváry miniszterelnök fölment az emelvényre s a köréje csoportosuló képviselőknek a következőket mondotta:

— Tulajdonképen nem értekezletről van szó, miután azonban külön-külön nem beszélhetek mindenkivel, ezen az uton óhajtalak beneteket informálni. Amint tudjátok, egy hosszú parlamenti küzdelem után vagyunk, amely részünkre nem annyira küzdelem, mint türelmi próba volt. (Helyeslés.) Egy idő óta mindenféle megoldási módszer szóba került, melynek az lett volna a célja, hogy biztosítsa a parlament normális működését. A tárgyalások ott hiusultak meg, hogy egy proposíció sem merült el,

amelynél kilátás nyílt volna arra, hogy az összes ellenzéki pártok közreműködésével legyen megtalálható a kivezető út. Most, az utolsó percben is felmerült egy újabb proposíció, melyet mi kötelességszerűleg, nem akarván könnyelműen eljárni, komolyan megfontoltunk. (Helyeslés.) Nem bocsátkozom ezuttal a dolgok részletezésébe, csak annyit akarok mondani, hogy ezeket a proposíciókat nem lehetett elfogadni.

Bármennyire szerettük volna az ország ügyeit békésen rendezni, annak a felelősségnek tudatában, melylyel nemcsak a pártnak, de az országnak is tartozunk, nem voltunk abban a helyzetben, hogy ezeket a proposíciókat vállaljuk. Nem riadhatunk vissza oly ut választásától, mely — meggyőződésem szerint — sikerre fog vezetni.

Percekig zugott az éljenzés és taps a miniszterelnök beszéde után és ez a lelkes tüntetés bizonyosságot tett arról, hogy a munkapárt egységesen és szilárd elhatározással kész támogatni vezérét a parlamenti válság leküzdésére irányuló fáradozásaiban.

A mai ülés.

A legnagyobbra csigázott várakozás feszültségében ült össze ma a képviselőház az ötnapos szünet után következő első ülésre. Már jóval az ülés előtt szokatlan érdeklődés hullámzott a folyosón. A várakozás izgalmát, amely egyforma erővel ömlött el minden párton, még idegesebbé tette az bizonytalanság, amely a tegnapi és a tegnapelőtti nap utolsó békepróbáikozásai nyomán támadt. Lemond-e Berzeviczy? Ki fog elnökölni? Beszéli-e a miniszterelnök s bejelenti-e a harcot? Ezek a kérdések röpködtek végig a folyosón s ezerféle találgatást ontottak szét mindenfelé.

Egynegyed tizenegykor megszólaltak a folyosók ülésbe hívó csengői s a folyosó népe a terembe tödült. Az első tekintet mindenbannon az elnöki emelvény felé irányul: Kabos Ferenc ül az elnöki székekben, ami némiképp meglepetés, mert mára a legtöbbször Návay Lajos elnöklését várták. A munkapárti vezetők mind ott vannak, közöttük minden kombináció elnökjelöltje: Tisza István. Az ellenzék vezetői is valamennyien bejöttek: pártjaik élén ott ülnek: Justh Gyula és Kossuth Ferenc, vala mivel később érkezik meg Apponyi Albert gróf. A néppárt első padsorában Zichy Aladár gróf, balra tőle Széll Kálmán és Andrassy Gyula gróf.

Bemutatja az elnök a Kuria átiratát Jaross Vilmos és Benyovszky Sándor gróf mandátumai ellen beadott petíció elutasítása dolgában. Majd obstrukció ellenes feliratokat olvastak föl.

Az ellenzéken Ábrahám Dezső vállalkozik a szerepre, hogy elzengje a sablonná merevedett technika hatyudalát: ellenindítványokat ad be a kérvények kapcsán. A jobboldal gúnyos zajjal fogadja:

— Na vicceljünk!

— A házszabály!

Efféle kiáltások hangzanak föl a többség soraiban. Justh János azonban már ott áll az elnök mellett a névszerinti szavazást kérő ívvel s Kabos Ferenc hajszályra sem térve el az eddigi négyhónapos gyakorlatától, helyt ad a kérésnek, s bejelenti, hogy a kérvények dolgában holnap névszerinti szavazás lesz.

Most következik a mai napirend: névszerinti szavazás Sopron város obstrukció-ellenes felirata fölől. Az elnöki bejelentést újra zajjal, lármával, revetéssel fogadja a jobboldal, az elnök azonban a szavazás előtt öt percre felfüggeszti az ülést s a terem sokadalma újra a folyosóra tödül.

Ettől kezdve azután újra a folyosóé a szó: a teremben csend van, lassan lemorzsolnak három névszerinti szavazást s háromnegyed ket-tőkor megállapítják a holnapi napirendet.

Közvetlenül az ülés megnyitása után már híre ment, hogy Kossuth Ferenc indítványt jegyzett be aziránt, hogy a Ház küldjön ki egy huszonnégy tagu parlamenti bizottságot a béke megteremtése érdekében, a bizottságnak tizenkét tagja a többségből, tizenkettő az ellenzéki pártokból ke ülne ki.

Az ellenzéki oldalon örvendezve hangoztatták, hogy az alelnökök, Kabos és Návay kijelentették, hogy az elnök lemondásának dolgában szabad folyást engednek az ellenzéki felszólalásoknak s az elnökválasztást nem tűzik ki nyomban a következő ülés napirendjére.

Tisza és Andrassy.

A jobboldali keresztfolyosón Andrassy Gyula gróf nagyobb munkapárti társaság előtt azt fejtegette, hogy kár volt egy hirtelen fordulattal véget vetni a béke lehetőségének.

— Nem szabad — mondotta egyebek közt, — erőszakot követni el a házszabályok ellen. Ez nagyon helytelen politika lenne.

Tisza István gróf, aki közben szintén odalépett a társasághoz, szembefordult Andrassyval.

— Nem mi csináljuk az erőszakot — vette ellen — hanem az obstruktorok és csinálják már évek óta. Ezt nem lehet tovább tűrni. Hisz azt hallok, hogy már az elnökválasztást is meg akarják obstruálni.

— Ezt nem tudom, — mondta Andrassy — de nem lehet új november 18-ikát sem csinálni.

— Ugyanazt nem csinálja az ember még egyszer. Erről szó sincs — jelentette ki Tisza.

— Nos, mi pedig mindent elfogadunk, ami a házszabályon alapszik. Mi a házszabályok alapján állunk és a szerint cselekszünk.

Andrassynek e megjegyzése után Tisza tovább ment a csoporttól s Andrassy pedig tovább fejtegette az erőszakos házszabályrevízió káros következményeit.

— Akármit akartok cselekedni — magyarázta a csoportnak, — revíziót erőszakkal nem szabad csinálni. Ennek nem volna semmi ereje és eredménye. A kisebbség nem respektálná a módosítást. Azt mondaná: Ezt nem a többség csinálta, hanem icszipszilon. De ha már minden áron az offenzívába esaptok át, remélem, ezt nem Tisza csinálja. Ő rá még szüksége lehet az országnak s nem vagyunk olyan gazdagok, hogy nélkülözhetnénk őt a jövőre egy esetleges nagyobb bonyodalmában.

Tisza István gróf közben ismét visszatért a csoporthoz s ekkor a következő párbeszéd fejlődött ki közte és Andrassy közt:

Tisza: Az én személyem itt mellékes. Az országot végre meg kell menteni a folytonos válságtól. Mindent megpróbáltunk már a béke érdekében, de minden kísérlet eredménytelen maradt.

Andrassy: A helyzetet és a házszabály dolgát mégis csak békés uton lehet és kell megoldani.

Tisza: Ez csak fetisimádás, a házszabálynak ez a folytonos emlegetése. Te magad mondtad a minap, hogy a házszabály már romos. Ha pedig valami már romma dőlt, újra kell építeni...

Andrassy: Elismerem, hogy a mostani állapoton segíteni kell...

Tisza: Te vitted különben isszerencsétlenségbe az országot hét évvel ezelőtt, mikor szembeszállottál velünk, akik a beteg testet orvosolni akartuk...

Andrassy: Ebben erősen tévedsz. Ellenkezően: akkor én mentettem meg az országot. Ha te most nem is látod ezt be, igen rövid idő múlva magad is el fogod ismerni. Ezért kérlek én most is benneteket, csináljátok más uton s ne siessétek el a dolgot. En azt hiszem, hogy a békét még mindig meg lehet teremteni...

Tisza: En ennek nem álltam, nem is állok utjába; de lehetetlennek tartom Justh legutolsó beszéde és Kossuth cikkelye után. Csak a te képzelődésed, fantasztikus káprázatod, hogy ezek után még békét lehet csinálni.

Andrassy: Hisz annyit már is elérhetetek volna, hogy a hét három napján ne legyen technika. Ezt a másik három napra is ki lehetne eszközölni.

Tisza: Hogy állithatod ezt ilyen bizonyossággal, holott már mindent megpróbáltunk? Különben — legyintett lemondóan a kezével — ez az egész csak afféle homéroszi viaskodás. Jobb lesz, ha bemegyünk a terembe. En jobbra, te balra...

Andrassy Gyula ezután a baloldali folyosóra ment s előbb Batthvány Tivadar gróffal és Holló Lajossal, majd Justh Gyulával tanácskozott, később ismét visszatért a munkapárti

képviselők közé s egy nagyobb csoportban tovább argumentált a békés megegyezés mellett.

Tisza István gróf többször elismert az Andrássyval beszélgető csoport mellett, majd mikor Andrássy távozott, a csoporthoz lépett és fönhangon, szinte tüntető módon ezeket mondta:

— Uraim, én már röstellek mindenhova odamenni, ahol Andrássy megjelenik és hangulatot próbál csinálni, de az, amit ő hirtet, egyenesen az impotencia politikája. Mert egyszerűen azt mondani, hogy a házszabály rossz és képtelen helyzetet terem, másrészt azt állítani, hogy ez a cafat egy szentség, amelyhez hozzányulni nem szabad, azt nem nevezhetem másnak, mint az impotencia politikájának. Ha én azt látom, hogy valaki becsületes intencióval ki akarja vezetni az országot a lehetetlen helyzetből, ha nem értenék is vele egyet, megvárnám az eredményt és nem csinálnám azt a gáncsvetést, amit Andrássy csinál.

Tisza nyilatkozatát a körülötte tolongó munkapárti képviselők tömege tüntető tapsal és éljenzéssel fogadta.

Uj békekisérlet.

Mialatt ezek a keresztfolyosón történtek, az ellenzéken egyszerre hirt szőnyagt, hogy a minisztertanács még nem döntött véglegesen a háború mellett s nem helyezkedett Tisza állásponjtára. Ezt elsősorban kevesen hitték el, de később az ős békekisérletét előt Székely Aladár munkapárti képviselő, Székely Ferenc igazságügyminiszter fia, egy levelet adott át Justh Gyulának. A levél békeajánlatot tartalmazott, amely szerint a kormány hajlandó arra, hogy öt napon keresztül a költségvetést tárgyalja a Ház s csak egy napig a véderőreformot. A költségvetéssel szemben az ellenzék nem él az obstrukció fegyverével, a véderő ellen azonban úgy harcol, a hogy jól esik neki. Az elnökség pedig a helyén marad.

Ezt az ajánlatot Székely Aladár állítólag a Héderváry Károly gróf miniszterelnök s az elnökség tudtával és hozzájárulásával nyújtotta át Justh Gyulának, Justh a levelet elolvasta s nyomban közölte a tartalmát Déry Zoltánnal.

Tisza István gróf, mikor a békehírekről referáltak neki, ezt mondta:

— Nem kérünk belőle. Mi folytatjuk az akciónkat, megyünk előre.

Justh viszont, akit a kormány ajánlatáról megkérdeztek, hogy mit szól hozzá, ezt felelte:

— Majd holnap beszélünk róla.

Nincs béke.

A fővárosi estilapoknak olyan híreire, mintha a kormány tudtával újabb békeakció indult volna meg, illetve, mintha Székely Aladár Khuen beleegyezésével nyújtott volna át zárt levélbe foglalt békepontozatokat Justh Gyulának, a leghatározottabb cáfolatot teszik közzé. A kormány, vagy a kabinetnek csak egyes tagjai is semmiféle békepontozatokhoz nem adták beleegyezésüket. Székely Aladár dr. is nyilatkozatot tett közzé, amelyben kijelenti, hogy a hírekből csupán annyi felel meg a valóságnak, hogy ő a kormány, vagy házelnökség beleegyezése és tudta nélkül bizonyos békepontozatokat adott át Justh Gyulának és Justh ezekhez a pontokhoz hajlandó volt hozzájárulni.

A pártok állásfoglalása.

A munkapárt klubhelyiségében ma este roppant élénk élet volt. Legalmasan kommentálták Tisza és Andrássy folyosói párbeszédeit és minden oldalról konstatálták, hogy az újabb békeakcióiról szóló hírek nem felelnek meg a valóságnak. A békeakció teljesen befejeződött és a harc, amelyet az ellenzék megatartása provokált, a legközelebbi napokban megkezdődik. A párt rendíthetetlen nyugalommal tekint az események elé és szilárdan, lelkesedéssel tart ki vezérei mellett.

A párt tagjai a kormány tagjaival, Khuenel és Tisza István gróffal hosszasan tanácskoztak a legközelebbi taktikáról. A Ház holnapi ülésén ugyanis Berzeviczy Albert elnök be fogja jelenteni lemondását. A munkapárt már holnap este értekezletet tart és azon az elnöki állásra Tisza István gróft fogja jelölni. Mindez befejezett ténynek tekinthető. Megállapodás történt arra nézve is, hogy az

alelnökök lemondása esetén az egyik alelnöki állásra Beöthy Pált fogják jelölni.

A néppárt is értekezletet tartott ma este és abban állapodott meg, hogy a meginduló harcban a legnagyobb erővel fog a többi ellenzéki pártokkal együtt küzdeni. A párt álláspontját az elnökválasztásnál Rakovszky István fogja hosszabb beszédben kifejteni, aki indítványt is ad be, hogy zárszó jogával élhesen. De fölszólal és indítványt tesz a pártnak minden képviselő tagja. A néppárt nézete az, hogy minden eszközzel meg kell akadályozni Tisza Istvánnak a véderőjavaslat tárgyalása alatt elnöklését. A házszabályok 253. szakasza szerint a Ház elnöke a tárgyalás alatt levő javaslatokhoz sem pro, sem kontra nem szólhat hozzá. Tisza pedig már másfélórás beszédet mondott a véderőreform mellett, ez pedig az elnöki pártatlanságba ütközik.

Nem kell külön mondani, hogy a házszabályok ilyen magyarazata önkényes és helytelen. A 253. szakasz ugyanis azt mondja ki, hogy a Ház elnöke, mint ilyen, nem vehet részt a vitában.

Értekezletet tartott a Justh párt is. Az értekezleten óvációiban részesítették Justh Gyulát, és a szónokok, köztük Justh Gyula és Batthyány Tivadar gróf mind azt hangoztatták, hogy a párt és a párt elnöke a legmesszebbmenő előzetkenységet tanúsították minden olyan ajánlattal szemben, amely a költségvetést ki akarta kapcsolni a véderőreform és választói jog körül folyó harcából. A párt tehát minden ódiomot elhárít magától, mert kész volt a budget parlamentáris tárgyalását biztosítani. Az értekezlet Justh éltetésével végződött.

SPORT.

+ Aradi labdarugók győzelme. Vasárnap mind a három aradi futball csapat idegenben járt és kettő diadalt is aratott az aradi színeknek. Az Aradi Atlétikai Klub Ujvidéken játszott az ottani atlétikai klub csapatával Dalmagyarszág bajnokságáért. A két tartalékjátékoskal szereplő aradi csapat, amelyet a hosszú utazás is megviselt, fölényesen győzött az újvidékiek ellen és 8 : 0 arányban nyerte meg a mérkőzést. (Féldíj: 1 : 0) A goalokból hatot Gencsi, az AAK jeles középsatáros lőtt. Biró Filkon M. (Török) volt. — Bajaoki jellegű volt az Aradi Testgyakorlók Körének temesvári mérkőzése is. A Temesvári A. K. legutóbb Aradon botrányosan szereplő csapata volt az ellenfélük. A TAK játékosai nagyrésztével összekülönbözött és a meggyengült csapatot a ATK. szép játék után 3 : 1 arányban legyőzte. — Az Aradi Torna-Egylet, amely a bajnoki jelleg lemondásával barátságos mérkőzést játszott a Nagykikindai Atlétikai Klubbal és a fejlődő vidéki csapat, amely mult vasárnap a temesváriakat győzte le, most az ATE-nak szerzett kellemetlen meglepetést 4 : 2 arányú győzelemmel. Az aradi csapat két tartalékkal és az első féldíjban idegenen játszott. Biró Ifj. Boros Károly (AAK) volt.

+ Országos atlétikai viadal Aradon. Vasárnap rendezte az Aradi Testgyakorlók Kör az AAK pályáján országos viadalt, amelyet a Szél Ernő vándordíjért versengés tett érdekessé. A jól sikerült nevezések után szép küzdelmeket lehetett várni, de a benevezett fővárosi atléták legtöbbje nem jött el Aradra, mindössze a BEAK. négy és a Pozsonyi Torna Egylet egy versenyzője tette mégis országossá a versenyt. A küzdelmek így is elég érdekesek voltak, különösen szép volt az utolsó versenyszám, ahol a legfiatalabb hosszútávfutó Faczinek Ferenc a Pozsonyi Torna Egylet rekordere szédületes stílusban győzött rekordidő alatt két angol mértföldön. A verseny rendezése gyors és körültekintő volt, csak a handicapek ellen lehet kifogást emelni. A Szél Ernő vándordíjat — miután a védő MAK. nem is nevezett, a Budapesti Egyetemi Atlétikai Klub fölényesen nyerte meg 18 ponttal a rendező egylet 4 pontja ellen. A részletes eredmény a következő: I. 60 yardos junior síkfutás. 1. Oláh (ATK.) 2. Fábry (AAK.) II. 100 yardos síkfutás. 1. Wiesner (BEAK.) 2. Örfi (ATK.) 3. Duffaer (ATK.) III. Súlyemelés 30 kg. súlylyal. 1. Zalay (ATK.) 50 emelés. 2. Megliós (ATK.) 3. Bródi (ATK.) IV. 120 yardos gátfutás. 1. Mészáros (ATK.) 2. Panyigai (ATK.) V. Távolugrás (handicap.) 1. Steinfeld (ATK.) 663

cm. (90 cm. előny.) 2. Szekeres (AAK.) 3. Panyigai (ATK.) VI. Gerelyvetés (handicap.) 1. Zalay (ATK.) 61 méter (20 méter előny.) 2. Panyigai (ATK.) 3. Mudin I. (MAK.) 55.30 m. (scratch.) Szél Ernő vándordíj: I. egy nevezve angol mértföldes síkfutás. 1. Wiesner (BEAK.) 2. László (BEAK.) 3. Mészáros (ATK.) II. Egy angol mértföldes síkfutás. 1. Weiszhaus (BEAK.) 2. Kiss (ATK.) 3. László (BEAK.) III. 2 angol mértföldes síkfutás. 1. Faczinek (Pozsonyi T. E.) 10.11 kőtötöd mp. (országos rekord.) 2. Weiszhaus (BEAK.) 3. Thomka (BEAK.)

A Béla-tér rendezése félmillió költséggel.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 6

A városszabályozási bizottság Lócs Rezső tanácsos elnöklésével ma délután ülést tartott és azon az új vasuti állomásépület elkészültével szükséges utcarendezési és városszabályozási kérdéseket tárgyalta.

Számталanszor megirtuk, hogy a nehéz teherkocsik közlekedését a közgyűlés a főútról elakarja terelni a jövőben és ezért a Leiningen-utca meghosszabbítását és annak az Oroczy és Dobó utcákkal való összeköttetését mondtotta ki szükségesnek. A gyors- és könnyebb kocsiforgalom részére a Miksa-utca meghosszabbításában van kijelölve az útvonal, mely a Béla-teret keresztülelve, egyenes irányban torkollik a Boros Báni-térbe.

A mérnöki hivatal elkészítette a Béla-térnek és eme utcaszabályozásoknak terveit és költségvetéseit, amelyeket a bizottság ma változatlanul el is fogadott. A szabályozás költsége 530 ezer koronában van előirányozva és a munka két év alatt lenne végrehajtandó, még pedig a következő sorrendben: Első sorban az élővízesatorna vezetendő el és pedig oly módon, hogy a városligetet megkerülve jusson a Holmarosba. A csatorna mindenütt földalatti vezetékben továbbitán a vizet. Ezáltal a Nagyvárad úton 18 igen értékes ház helyet nyerne a város és ezeknek az értékesítése fedezné a rendezési munkák egy részének költségeit.

A Leiningen-utca meghosszabbítása, illetve a városliget átvágása és az Oroczy utcával való összeköttetése, továbbá a Dobó-utca kiépítése és a Leiningen utcával való összekapcsolása lenne a legközelebbi teendő. A városliget egy része áldozatul esik ennek a tervnek, ami ellen Fetter Géza és Szathmáry János bizottsági tagok tiltakoztak is, de a többség elfogadta a terv illetően megoldását, mert ezáltal a ligetben is 18 ház helyet nyer így a város és ezek értékesítése fedezné a szabályozási munkálatoknak ezt a csoportját.

Végül a Miksa-utca megnyitása és meghosszabbítása valószínűleg meg, ami csak kisorsolási útján történhetik, mert ott a lóvonatnak vannak területei. Végül kimondotta a bizottság, hogy most elérkezettnek látja az időt az Oroczy-utcai előkertés házépítés megvalósítására. Azt javasolja a közgyűlésnek Szathmáry János bizottsági tag indítványára, hogy az Oroczy-utca mindkét oldalán valamennyi háztulajdonosnak 3-4 méter széles területet ajánldékozz azzal a feltétellel, hogy azt csak kert céljaira használhatja fel és köteles a város által elfogadott tervek szerint a kertet díszes kerítéssel ellátni.

TANÜGY.

(—) Aradi diákok a budapesti országos gyorsíróversenyen. Szokatlanul nagy méretekben tartotta meg az „Országos Diák Gyorsírószövetség” ezidei őszi országos írásversenyét Budapesten, Aradról Dózsa Iván, Mergel Mihály, Simon István, Miskovits Ernő és Fischer Ernő voltak részt, valamennyien az áll. főreáliskola növendékei. Több fokon is részt vettek és különféle jutalmakban és elismerésben részesültek. — A versennyel kapcsolatban Dózsa Iván, a főreáliskolai gyorsírókör elnöke „A propaganda és a gyorsírókörök” címen nagyhatású előadás tartott a „Budapesti Egyetemi Gyorsíróegyesületben” az ország minden részéről összegyűlt nagyszámú diákság előtt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színházi műsor:

Kedd: *Hölgyek öröme*, bohózat. (A. bérlet.)

Szerda: *Az ördög*, szinmű. (B. bérlet.)

Csütörtök: *Kis gróf*, operett. (Bemutató előadás. (C. bérlet.)

Péntek: *Kis gróf*, operett. (A. bérlet.)

Szombat: *Kis gróf*, operett. (B. bérlet.)

* A Kölcsey-egyesület választmánya hétfőn délután Varjassy Árpád elnöklete alatt ülésezett. Az elnök jelentette, hogy a tető alá kerülő Közművelődési Ház építési alapját átadta a nyár folyamán Arad város tanácsának. Ez 71984.20 korona mely összegben 67432.06 korona a Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének évi 10 ezer koronás állami segítsége és a kamatos kamatok. Szöllősi István titkár jelentette, hogy a Muzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa 500 koronát küldött aradi és aradmegyei népkönyvtárak fejlesztésére. Ezzel kapcsolatban jelenti, hogy Cobor Ottó aradi igazgató tanító, mint volt népkönyvtárkezelő egy beadványban arra kéri a Kölcsey-egyesületet eszközölje ki Arad város iskolaszékénél hogy a népkönyvtárkezelő tanítók munkájukért 100 korona tiszteletdíjban részesüljenek. A választmány magáévá tette Cobor indítványát. A gyalog honvédeknel a tanfolyamot fentartják s az előkészítés munkáját most végzi Harmat Ferenc állami tanító. A Kölcsey-egyesület végül köszönetet szavazott az Aradról eltávozott Keller Izsó műszaki tanácsosnak, aki a *Hét* 20 kötetét ajándékozta a könyvtárnak és Kovács Marcel térvényszéki bírónak, aki 50 kötettel gazdagította a könyvtárt.

* Az ördög. Szerdára a Milliárdos kisasszony volt műsorra tűzve, de Neógrády Dóra betegsége miatt a műsor változást szenvedett. Helyette az *Ördög* kerül színre, címszerepben Szendrey Mihály színigazgatóval.

* A Liszt-ünnepély jövedelme. Az aradi Liszt-ünnepély 200 koronát jövedelmezett a Budapesten felállítandó Liszt-szobor javára. Ezt az összeget az ünnepélyt rendező aradi Filharmonia Egyesület 400 koronára kerekítve ki Thomán professzor útján juttatta el a szoborbizottság elnökéhez, Zichy Géza grófhöz.

* A vasút. (Az Apolló-színház kultur-eseménye.) Fischer Mór és Jörg László kiváló szakírók szenzációt keltő irodalmi munkáját: *A vasút* at a fővárosi tudományos Uránia színház után az aradi Apolló-színház szerezte meg előadásra és szerdán mutatja be. 177

* Az Uránia új műsora, amelyet kedden este mutatnak be, egyenesen szenzációsnak mondható. Nem azért, mintha nagyszabású szenzáció lenne a műsoron, hanem azért, mert a műsornak minden egyes száma szenzációs. Különösen óriási hatást lehet várni attól a két természeti fölvetéltől, amelyet a Pennsylvániában nemrégiben pusztító árvíz borzalmairól és egy északi tengeri bálnavadászatról mutatnak be. A pennsylvániai árvíz katasztrófáról hasábokat írtak az európai lapok is, Amerikában pedig egyenesen nemzeti szerencsétlenségnek tartották a városokat pusztító áradást. A bálnavadászat hajszálpontossággal és részletezéssel életbű fölvetéle nemcsak tanulságos, hanem idegizgató látványosságot is nyújt. A maguk nemében megkapóan szépek a műsor drámai képei. A kémnő hőstette háborus időkbeli mutat be föltétlenül izgalmas történetet, a bohó, mint orvos pedig valóban szívhez szóló romantikus történet, amely könyveket fakaszt az érzékenyebb szívű nézők szeméből. Három valóban szenzációs humoros kép egészíti ki hangulatosan a kitű műsört, amelyet három napig adnak. 175

* A cigányvér az Urániában. Pénteken este mutatja be az aradi Uránia a legújabb Asta Nielsen darabot, amelynek Cigányvér a címe. A szenzációs 3 felvonásos drámát kizárólagos bemutatói joggal hétfőig adja az Uránia. 175

* A színházlátogató közönség figyelmébe. A „Fehér Kereszt” kávéházban fővárosi módra színház után Buffet-színházi vacsora. Naponta elsőrangú cigányzene. 4828

Tisza István az aradi tisztviselőkért.

— Küldöttség Lukács Lászlónál. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 6.

Az állami tisztviselők országos egyesületének aradi köre ma küldöttséggel nyújtotta át a képviselőházban Lukács László pénzügyminiszternek azt a memorandumot, amelyben Aradot a II. állami lakbérosztályba kéri sorozni. A küldöttségben Krenner Miklós dr., Jankó Gyula és Metzger Gyula tanárok, Nádaszy Emil és Dániel Péter jószágigazgató-sági tisztviselők és ifj. Schweigert Péter, a kör titkára vettek részt. Tisza István gróf, Arad képviselője vezette a Házban a küldöttséget a pénzügyminiszterhez. Tisza kijelentette, hogy a tisztviselők kérését jogosnak tartja és épen ezért hajlandó a küldöttséget a miniszter elé vezetni.

A folyosón forró és izgalmas politikai viták folytak, de azért Tisza készséggel vitte az aradi állami tisztviselők küldöttségét a miniszteri szobába, ahol Krenner Miklós dr. fejtette ki Lukácsnak a memorandum főbb részleteit, nevezetesen azt, hogy Arad 1907. óta folyvást emelkedő lakbéréi miatt, tekintettel a különböző házvásárló konzorciumok béremelő szándékaira, különösen pedig arra, hogy a 3 szobás lakás bére már ma is 890–920 korona, rászolgált arra, hogy a II. lakbérosztályba sorozzák.

A miniszter a küldöttségnek adott válaszában teljes jóindulatát s a kérés tárgyilagos megvizsgálását ígerte, sőt a részletekre is felvilágosításokat kért.

A küldöttség ezután melegen köszönte meg Tisza István grófnak közbenjárását, ki újból megismételte az ügy támogatása iránti készségét.

A küldöttség a legjobb reményekkel tért vissza Aradra. Különösen bizalommal néznek Tisza István gróf támogatása elé, akinek föltétlen jóakarátát látták megnyilatkozni már ma is, amidőn a legnagyobb politikai idegesség és izgalom közepén szakított időt Tisza kérelmük tolmácsolására.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Családi háborúság. Ez év június 13-án Rudó József aradi hetes a Ferdinánd utcában rálőtt sógorára, Fróla Lajosra s könnyebben megsebesítette. A rendőrség előtt azt vallotta Rudó, hogy tettének családi viszály volt az oka. Ő ugyanis még a múlt évben összeveszett sógorával, ki aztán elidegenítette tőle feleségét s rábíra arra, hogy hagyja el. Rudót vizsgálói fogságba helyezték s a nyomozás befejeztével az ügyesség szándékos emberölés büntetésének kísérlete miatt emelt vádat ellene. Az ügyel ma foglalkozott az esküdbíró-ág. Rudó beismerte, hogy családi boldogságának feldulóját meg akarta ölni. Rudó felesége és Fróla megtagadták a vallomástételt; az esküdtek Krenner Zoltán dr. védőbeszéde után igazmondásukban a vádlottat nem bűnösnek mondták ki. Rudót azonnal szabadlábra helyezte a verdikt alapján a törvényszék.

§ Amikor a rendőr is ittas. Ily címen november 4-iki számunkba téves információ alapján azt írtuk, hogy Hunyadi János bűntényének tárgyalásán bebizonyult, hogy az őt bebiséző Kocsis József rendőrtizedes szintén ittas volt. Meggyőződünk arról, hogy a közlemény e részében írottak tévedésen alapulnak s ezért azt készséggel helyreigazítjuk.

Aradi események képekben.

— Négy képkiallítás. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 6

Az aradi Képző- és Iparművészeti társulat választmánya ma délután Varjassy Árpád királyi tanácsos elnöklésével tartott ülésében egy rendkívül érdekes akció megindítását határozta el. Kimondotta ugyanis Varjassy indítványára, hogy mindazokat a fotografiákat, rajzokat és egyéb felvételeket, amelyek Aradváros társadalmi, vagy kulturális életének egy-egy nevezetesebb momentumát rögzítik meg képpen, megszerzi, összegyűjti és a kulturpalotában elhelyezi. Teller Kálmán indítványára pedig kimondotta, hogy a város különböző pontjain műemlék értékével bíró, vagy történeti nevezetességű értéket képviselő házakat, utcacsúzeket megfesteti és megörökíti.

A két cél megvalósítására Matusik Márton elnöklete alatt a választmány egy bizottságot küldött ki, amelynek az lesz a feladata, hogy hivatásos és amatőr fotografusokkal érintkezésbe lépve, tőlük a megfelelő anyagot összegyűjtse és egyidejűleg a város egész területét bejárva, megjelölje azokat a helyeket, amelyek a közel jövőben nagyobb átalakulás előtt állnak és így a mai képük az utókor számára megörökítendő és kijelölje mindazokat a festői esetre méltó helyeket, amelyek a jövő nemzedék részére legalább képpen fenntartandók.

Az anyag összegyűjtése után a Képző és Iparművészeti társulat meg fogja keresni a várost, hogy a költségvetésében művészi célok pártolására felvett összeg egy részét erre a helyi szempontokból föltétlenül pártolendő feladat megvalósítására fordítsa. A kiküldött bizottság tagjai: Varjassy Árpád, Csák Lajos, Kilyényi János, Nagy Kálmán, Szöllősi István és Weisz Hugó.

A választmány az ülésen foglalkozott az idei évadban rendezendő műtárlatok kérdésével és elhatározta, hogy a tanulók tegnapi megnyílt rajzkiallításán kívül december hónapban Koszokol Jerő tájképfestő műveiből rendez kiállítás, továbbá karácsony táján az Aradon és Arad környékén élő művészek alkotásait mutatja be a közönségnek. Az országos képkiallítások anyagából rendezendő tárlat idejét április hónapra tűzte ki a választmány.

A Liceum nagytermében tegnap nyitotta meg Csák Lajos társulati alelnök az aradi középiskolai tanulók rajzkiallítását, amelyen, mint ismeretes a társulat hat munkát díjakkal fog jutalmazni. Örömmel vette tudomásul a választmány, hogy a tanuló-ifjúság igen szépen munkát végzett, de szomorúsággal töltötte el, hogy a megnyitáson még az ifjúság hivatott vezetői, a tanári karok is mindössze csak öt taggal voltak képviselve. A kiállított művek megbírálására és a jutalomdíjak odaitélésére a következő zsűrit küldte ki a választmány: Varjassy Árpád, Petrovics Arzén, Stengl Andor, Szántay Lajos, Tabakovics Emil, Benedek Elek, Balla Frigyes, Polgár Miklós, Albert Andor, Matusik Márton, Sima Dezső, Pataky Sándor és Ufferbach Jenő.

Elhatározta a választmány, hogy az elkészült diszokleveleket most már szétküldi és Barsy Aurél indítványára kimondotta, hogy az alapító tagokon kívül még azokat is kitünteti a diszoklevél átnyújtásával, akik a társulat körül anyagi támogatással, vagy más hasznos munkával érdemeket szereztek, így az aradi pénzügyintézeteket, továbbá Kaszab Gézát, Jankó Gyulát, Réthy Ödönt, Urhegyi Alajost, Balla Frigyes és Weisz Hugót.

A választmány végül megalakította a művészeti bizottságot, amelynek tagjai lettek Kintzig János, Csák Lajos, Varjassy Árpád, Stauber József, Szabó Zoltán, Petrovics Arzén, Tóttóssy Géza, Steinitzer Zsenni, Balla Frigyes, Albert Andor, Barsy Aurél, Pataky Sándor, Sima Dezső és a társulati titkár.

HIREK.

— Az osztrák kormány bemutatkozása. Bécsből jelentik: Az osztrák képviselőházban ma délután hosszabb beszéddel mutatkozott be Störgkh gróf az új miniszterelnök. Kijelentette, hogy a cseh német ellentétek elsimítására fog törekedni és az a szándéka, hogy a parlamentet munkaképesé tegye. Ehez mindenképp előtt házszabályreformra van szükség. Kabinetje pártonkívüli jellegű és egyik nemzet, vagy nemzetiség hátrányára sem akar cselekedni. A Ház a bemutatkozást nagy eszendben hallgatta végig, csak a radikális csehek oldaláról tettek néhány közbeszólást.

— Tripoliszt anektálta az olasz király. Mig egyre-másra arról kaptuk a jelentéseket, hogy az olaszok helyzete hirtelen rosszra fordult Tripoliszban, sőt hogy úgy lehet, kikergetik őket az elfoglalt tripoliszi városból, addig ma Rómából az a hír érkezik, hogy az arabok és törökök támadása nem veszedelmes, az olaszok pozícióját nem ingathatja meg, akik éppen ezért hivatalosan kibirdelték Tripolisznak és Cyrenaikának az olasz szuverénitása alá helyezését. Az olasz király erre vonatkozólag vasárnap délelőtt dekrétumot irt alá, amely így szól: A miniszterelnök és a külügyminiszter előterjesztésére a minisztertanács hozzájárulásával az alkotmány 5. pontja alapján elhatároztuk és mi is elhatározzuk, hogy Tripolisz és Cyrenaika teljes egészében az olasz királyság szuverénitása alá helyeztessék. Az említett területek kormányzására vonatkozólag a végleges intézkedéseket törvényes uton fogjuk megállapítani. Egy ily törvény megalkotásáig királyi dekrétumok fogják a szükséges intézkedéseket megállapítani. Ezek a dekrétumok a parlamentnek határozathozatal véget előterjesztetnek.

— Curiené nem szökött meg. Párisból jelentik: Langevin tanár, akiről egy párisi lap azt írta, hogy Curienével együtt megszökött, Brüsszelből visszatért Párisba. Curiené egyelőre Brüsszelben marad. Langevin kijelentette, hogy ő feleségéről és gyermekeiről mindig bőségesen gondoskodott. Azt az állítást, hogy Langevin Curienének több Langevinhez intézett kompromittáló levelét találta meg, eddig nem erősítették meg, de nem is cáfolták meg. Langevinné asszony mindent e követ, hogy Curienének a további nyilvános szereplés: Párisban lehetetlenné tegye. — Egy másik párisi távirat szerint Curiené a Le Journal ellen sajtópárt szándékozik indítani, Langevin pedig párbajra akarja kihívni a cikk szerzőjét. Ugy látszik, hogy a Langevinre és Curienére vonatkozó pletyka teljesen alaptalan.

— Az aradi evangélikus hitközség szavazatai. Az aradi ágostai hitvallású evangélikus egyház vasárnap délelőtt 11 órakor tartotta az evangélikus templomban közgyűlését, amelyen a bányakerületi egyházmegye felügyelői és arad-békési esperesség felügyelői állására adták le szavazatukat az aradi egyház nevében. A közgyűlés, amelyen Institóris Kálmán nyugalmazott polgármester világi és Frint Lajos lelkész egyházi elnök elnökölték, a következőképpen adta le szavazatát. A bányai kerületi evangélikus egyházmegye felügyelői állására, amelyről Zsilinszky Mihály v. b. t. t., volt államtörvényszék-igazgató lemondott, az aradi egyház Zsigmond János dr.-ra, az egyházmegye eddigi főjegyzőjére adta szavazatát. Az arad-békési evangélikus esperesség felügyelőjévé pedig az ugyancsak lemondott Zsilinszky Endre békéscsabai nagybirtokos helyett Solymossy Lajos báró apateleki nagybirtokosra szavazott a közgyűlés. Mindkét tisztség betöltésére szavaznak még az egyházmegyébe, illetve esperességbe tartozó egyházak és így a választás eredménye előre nem látható.

— A monakói herceg megszöktette a leányát. Párisból jelentik: Kedden az Avenue du Trocadero nappal titokzatos leány-szöktetés történt. Egy fiatal leányt, aki nevelője társaságában sétált az utcán, hirtelen megragadtak, egy közelben álló automobillal vitték, mely azután nagy sebességgel elrobogott. Most kiderült, hogy a leányt Lajos monakói herceg szöktette meg a leány saját tizenöt esztendő, nem törvényes házasságából származó gyermeke. A leány anyja már régóta nem él együtt a herceggel ezért minthogy mind a két szülő versengett azért, hogy a gyermeket magánál tartassa, a leány nevelését Albert monakói fejedelem vállalta magára, Albert fejedelem a leányt Kohne asszonynak, Rothschild Henry báró feleségének testvérére bízta. Lajos monakói herceg azonban nem nyugodott bele ebbe s ezért fényes nappal elraboltatta a leányt. Az utóan sítáló közönség tanúja volt a leány-szöktetésnek, de nem tudta megakadályozni. Hogy a herceg hová vitette a leányt, nem tudják. A francia rendőrség, minthogy egy szuverén uralkodóház családi ügyéről van szó, nem avatkozhatik bele a dologba.

— A fatelepek kihelyezése. A múlt havi közgyűlés tudvalevőleg engedelmet adott Czukor Lászlónak, hogy fatelepet még három évre a város belterületén tarthassa. Ez ellen a közgyűlési határozat ellen a mai napig Hagemacher Henrik sörfőzőjének aradi képviselője, Krenner Zoltán dr., báró Nopcsa Elek és Reichler Károly városi tisztifőügyész nyújtottak be felebbezést. A legérdekesebb a tisztifőügyész felebbezése, mely azt vitatja, hogy a közgyűlésnek nem is volt joga az engedelmet megadni. Egy 1900 ban hozott szabályrendelet ugyanis kimondja, hogy a városban a Fa utcában és Nádor utcában egyáltalában nem szabad fatelepet létesíteni. A közgyűlésnek tehát még az engedelmegadása előtt meg kellett volna változtatni ezt a szabályrendeletet, melylyel szemben a közgyűlési határozatnak nincs érvénye. Holnap különben Schill József vezetésével több Bors Bini téren lakó polgárból álló küldöttség keresik fel a polgármestert. A küldöttség megköszöni a polgármesternek, hogy ügyüket kezébe vette s kérni fogja, hogy álláspontjából a jövőben se engedjen.

— Halálozás. Az aradi ipari és kereskedelmi világnak halottja van. Magyar Ferenc aradi gépgyáros november hó 5-én, 65 éves korában meghalt. Több mint félszázadot töltött a kereskedői pályán. A becsületes, hivatására büszke, kartársait megbecsülő, a közérdekért lelkesedni és tenni tudó magyar kereskedőnek mintaképe volt. Temetése e hó 7-én d. u. 3 órakor lesz a Zinyi-utca 6. sz. gyászszobából.

Az aradi függetlenségi párt elnöksége, továbbá a Kossuth asztaltársaság elnöksége kéri a tagokat, hogy Magyar Ferencnek kedden délután három órakor tartandó temetésén testületileg jelenjenek meg. Gyülekezés délután fél három órakor a Láng kávéházban. Vizer Lajos pártelnök, Nagy Kálmán, a Kossuth asztaltársaság elnöke.

— Az Aradi Máv. Dalegylet estélye. Az Aradi Máv. Dalegylet Stankovits Miklós üzletvezető, Fetter Géza főfelügyelő, üzletvezető helyettes, Farkas Ernő felügyelő osztályfőnök, Vajda János főellenőr, Csók Károly vizsg. főkalauz és Rávy Géza zene-tanár, valamint Szabó János pénzügyi számvizsgáló karnagy tiszteletére folyó évi november hó 12-én, vasárnap este 8 órakor a Központi szálloda külön helyiségében társasvacsorával egybekötött ünnepélyt rendez. A részvételt Kalmár Árpádál (Máv. üzletvezetőség számosztály) november 8-ig lehet bejelenteni. Balépő díj nincs. Vasora étlap szerint.

— Halászat a korcsolyatóban. Az aradi Korcsolyázó Egylet ligeti tavában tudvalevőleg halakat is tenyészt. Az egylet holnap reggel halászatot rendez s a kifogott halakat a helyszínen rögtön el is árverezi.

— A sörárak emelése Aradon. A négy legnagyobb magyar sörfőzde vasárnap rövid körlevélben tudatta a sörkereskedőkkel, hogy a „sörgyártás összes termelési tényezőinek nagymértvű drágulása, különösen a komlónak és árpának közismert rohamos áremelkedése” arra kényszeríti őket, hogy november 15-ével föl-emeljék a sör árát hektoliterenként 2 korona 40 fillérrel és palackonként 2 fillérrel. Az áremelést a Dreher-féle, Első magyar, Hagemacher-féle és Kőbányai polgári sörfőző részvénytársaság közösen határozta el és közösen is tudatják vevőikkel. Előrelátható volt, hogy az osztrák sörfőzők mintájára előbb utóbb a magyarok is megpróbálkoznak a sörárak emelésével. Hogy az áremelés, amely elég nagy, ne keltsen nagyobb rezszuzst, a sörfőzők most vallanak színt, amidőn a sörfogyasztásnak nincs szezonja és abban bizakodnak, hogy tavaszra már megszokott lesz a fölemelt ár, tehát nem lesz érezhető visszaesés a sörfogyasztásban. A sörgyárosok kartelszerű áremelése természetesen kihat vidékre is és az aradi sörnagykereskedők már november 15-én hektoliterenként 38 korona 40 fillérért, száz palackjával pedig 28 koronáért adják a viszontelárusítóknak a sört. Azt talán mondani sem kell, hogy a viszontelárusítók legalább is ilyen arányban hátrítják tovább az áremelést a fogyasztókra. November 15. után tehát a sörivők nemcsak a sört isszák meg, hanem a sörkartell áremelésének a levét is. Sőt Aradon még az sines kizárva, hogy ezenkívül is emelik a sörárakat egyrészt a tervbe vett városi söradó pótlék miatt, másrészt azért is, mert a helyzetükkel elégedetlen aradi sörnagykereskedők még mindig kartell-féle szövetezés eszméjével foglalkoznak, ami ritkán történik áremelkedés nélkül.

— Öngyilkos kereskedelmi iskolai tanuló. Ma délben egy órakor Batthyányi-utca 31. szám alatti lakásán öngyilkosságot követett el Czukor Béla felsőkereskedelmi iskolai tanuló. Az életunt fiatalember Palotay Antal főreáliskolai tanárnál lakott. Palotay ma délelőtt 20 koronát adott át neki, hogy tandíjat fizessen, Czukor azonban a pénzen revolvert vett s mellette magát a kórházba szállították, hol Korányi Barna dr. megállapította, hogy sérülései nem veszedelmesek. A golyó, melyet pár nap mulva már el lehet távolítani, nem ért nemesebb részeket. Czukor Budapesten lakó özvegy édes anyjához irt egyedül levelet, de ebben öngyilkosságának okáról semmit sem irt, csupán a levél végén írja:

— „Egy golyó véget vet szenvedéseimnek! Délután magához tért az életunt s ekkor a kérdezősködőknek azt mondta: Ő nem akart rólam semmit sem tudni, s így nem ér semmit az élet. Az „Ö” F. Z. egy csinos szőke bakfi, természetesen Czukor ideálja.

— Betörés a vasuti főzsébe. Vasárnap hajnalban megjelent a rendőrségen egy huszárőrmeester és az ügyeletes rendőrtiszt elé egy zsákot tett le, amelyben szivarok, cigaretták és 12 darab pénztárca volt. Elmondotta, hogy fél négy óra tájban a városligeten át a laktanyába tartott és egyik fa mellett egy férfit pillantott meg, aki éppen kinyitotta a zsák száját. Lesbe állott, de a gyanús alak a zörgő harasztól megijedt, majd futásnak eredt és a zsákot ott hagyta. Valószínűleg valami dohánytőzsde feltöréséből származik a dohány-áru. Reggel aztán a vasuti trafikos tulajdonosa, az üzletnyitáskor észrevette, hogy az éjszaka betörő járt a tőzszébe és az őrmester által a rendőrségre vitt zsákban lévő áruk hiányzanak. A rendőrség megindította a nyomozást.

— Arad város és szanatórium. Az Aradon létesítendő szanatórium alapítói azzal a kéréssel fordultak a városhoz, hogy jégyezzen százezer korona értékben ötszáz darab részvényt. A pénzügyi bizottság ma délután tartott ülésében foglalkozott a kérelemmel. Somló Armin dr. indítványára kimondotta a bizottság, hogy nem javasolja a törvényhatóságnak a részvényjegyzést, mert Aradon rövid időn belül olyan arányú közkórház létesül, mely feleslegessé tesz magán-szanatóriumokat is és a város pénzügyi helyzete nem engedi meg, hogy üzleti alapra fektetett intézményeket támogasson. A határozathozatal előtti vitában Szathmáry János azt javasolta, hogy előbb a közgyűlés foglaljon elvileg állást a kérdésben és azután mondjon csak esetleg véleményt a bizottság, ha a törvényhatóság kimondotta a részvényjegyzést. Fetter Géza indítványára azonban a bizottság érdemileg is foglalkozott az ügygyel és a fentebb ismertetett javaslatot terjeszti a közgyűlés elé. Fetter véleménye szerint a bizottság megmondhatja a közgyűlésnek, hogy pénzátfordulást csak ott hozhat a város egy szanatórium létesítéséért, ahol megfelelő speciálista orvosok vannak, minthogy azonban az aradi orvosi testület iránt kifejezett minden tisztelet mellett sem mondható, hogy Aradon olyan kiváló speciálisták lennének, akik működése egy szanatórium létesítését megindokolná, a város tartózkodni köteles a részvényjegyzéstől. A bizottság, mint említettük, Somló dr. indokolásával terjeszti határozatát a közgyűlés elé.

— Öngyilkos százados. Krakóból jelentik: A krakói-bécsi gyorsvonaton Tuchó Károly negyven esztendőes százados zsebkecskével elvágta a nyakát s mire tettét észrevették, már halott volt. Tetének oka ismeretlen.

— Orvosi megbízás. A nagyváradi kerületi munkásbiz. osító pénztár Auszterweil és Kallós dr. aradi orvosi laboratóriumát hivatalosan megbízta tagjai részére szükséges Wassermann-féle vérvizsgálatok végzésével.

— Aki a prédikátorral vitatkozik. Vasárnap délután az istentiszteletre összegyűlt közönség áhitatát botránnyal zavarta meg a minoriták templomában Urszu István részeg napszámos. Épen prédikációját mondotta el Monay Ferenc dr. plébános s az ájtatos csendet váratlanul egy durva hang szakította meg. Az oltár előtt állott egy ember és hangos szóval, a részegnek logikátlan beszédmodorában vitatkozni kezdett a prédikáló pappal. Csendre intették, de ez annál jobban lármázott, mindaddig, míg egy rendőrrel ki nem vezették. Ezt megelőzőleg már szintén feltűnt a viselkedése, mert oda lépett az oltárhoz és sorra gyujtogatta a gyertyákat. Ekkor azonban sikerült őt egy padra ültetni és a körülötte állók azt hitték, hogy ezzel el van csendesítve. A rendőr előállította a részeg napszámost, aki még a nevét sem tudta megmondani. Az éjszakát a rendőrségen töltötte s ma reggel, miután mámorát kialudta elmondotta, hogy Urszu Istvánnak hívják, de hogy mit cselekedett, arra nem emlékszik. Átkisérték a járásbíróshoz, mert a bűnéért hat hónapig terjedhető fogház jár és nem a kibégási bíró hatáskörébe tartozik. A bíróságnál szabadlábra helyezték, az eljárást megindították ellene.

— Nyilvános kereskedelmi tanfolyam. Az Aradi Kereskedők Köre által létesített nyilvános kereskedelmi tanfolyam megnyitó előadása 7 én, kedden este fél 9 órakor lesz a felső kereskedelmi iskola A) osztályában. A kör felkéri az összes jelentkezőket, hogy az említett időben pontosan megjelenjenek. Minden további tudnivalót a növendékekkel közölnek; a beiratási díj K. 2 ugyanakkor fizetendő.

— Öngyilkosság a kulturpalotában. Vasárnap este nyolc órakor beállított Vida Vilmos rendőrfelügyelő, ügyeletes tiszt elé egy öreg néni és egy huszonkét esztendőes leány. Az asszony, noha sok évtized nyomta a vállát, egészséges és életerős volt, a leány pedig anynyira élettelen, hogy azonnal orvost kellett hívni és a kórházba kellett szállítani. — Ez a fiatal leány — mondotta az öreg, a nagynéni, szombat este óta egy golyót hord a mellébe. A szeretője agyon akarta löni, de nem sikerült. Szombat éjszaka történt a dolog és csak ma este hét órakor jött hozzám. Ujak Erzsébetnek hívják, tessék vele valamit csinálni. A megérkezett Hecht Adolf dr. megállapította, hogy a leány mellén revolvergolyótól ütött seb van és azonnal kórházba szállította a sebesültet. A rendőri nyomozat rögtön megindult és rögtön megállapította, hogy a merénylet szombat éjszaka történt, még pedig a kulturpalota egyik szobájában, melyet ily módon vérrel avattak fel. A leánynak évek óta viszonya van egy Szecsó Dezső nevű szerelővel. Feleségül akarta venni őt, de a családja ellenezte. A leány Budapestre ment szolgálatba, de a legény hívó szavára november elsején visszajött Aradra és Hartmann Samuhoz szegődött el. Szombat este beállított hozzá a barátja és elvitte mulatni. Végigjártak néhány kávéházat, éjjel 3 órakor pedig a parkba mentek, majd betértek a kulturpalota épülő helyiségeibe. Itt Szecsó rábeszélésére elhatározták, hogy közösen meghalnak. Ugy látszik, hogy a sötétben a legény nem tudott jól célozni, mert úgy magán, mint a leányon csak könnyebb sérüléseket ejtett. Három lövést tett, melyek közül kettő talált. A leány mellében és az ő fejében is a bőr alatt fennakadt a golyó. Megsebesülve elmentek a Fekete bárányszállóba, ahol szobát nyitattak és vasárnap estig ott tartózkodtak. Látva, hogy a halál nem akar értük eljönni, mindketten a maguk rokonait keresték fel és elmondották a történeteket. A sebek husz napon belül gyógyulnak. A rendőrség az eljárást megindította.

— Elkötött lovak. Trailla Drague gyoroki fuvaros az aradi vásárra hozta be Kohn József zsebarust. Az éjjel a lovait, ismeretlen tettesek, míg a fuvaros a kocsiban aludt, elkötötték a kocsi mellől.

— Husinségen kívül — most még kávé- és cukordrágaság is. A háziasszonyoknak mostanában rossz időket kell átélniök. A husárok oly magasak, hogy igazán nehéz egy jó darab húst a fazékba hozni. Az utolsó hónapokban a kávé is lényegesen megrágult és hogy a takarékos háziasszonyt még jobban zavarba hozzák, most még a cukorért is többet fizessen, mint azelőtt. Ily rossz időkben a rágófa jónak bizonyult Kathreiner-féle Kueip maláta kávéra kell különösen figyelmeztetni. A valódi Kathreiner az ismeretes eredeti csomagokban, amelyek védjegyként „Kneipp plébános” nevűs arcképét és „Kathreiner” nevet viselik, a bakbávnak legjobb pótlószerre, valamint annak legizlésebb vegyítke. Kathreiner használatánál sokkal kevesebb cukor szükséges, mintha tisztán csak bakbávé iszunk, avagy valami kávé pótlékot, mint vegyítéket használunk. Ennek folytán Kathreiner által csakrot és kávé takarítunk és ezzel jó kis összegű pénzt. Ha a háziasszonyoknak a husra vonatkozólag is ilyen jó pótlószerük volna, akkor bizonyosan könnyebben volna elviselhető a drágaság.

— A szerelem utja a gyomron víz keresztül, mondja a régi közmondás. Hát kedves háziasszonyok, készítsetek izletes ételkeket uraitoknak, de ne csak arra törekedjétek, hogy jól, hanem arra is, hogy egyben olcsón is főzöttek, mert bizony a szerelemnek sokszor a bugyellirishoz is van köze. A vajnál még a mai drágaságnál is sokat megtakaríthatok, ha nem feledkeztek meg a sárga, simuékony „Ceres” ételzsírról. A jelen újságpéldányban megjelent hirdetés kitűnő vényt tár fel nektek arra nézve, hogy miképp lehet legfinomabb vaját feláron elcélítani. 6893

— Születések, halálozások és házasságok. Az aradi anyakönyvi hivatalban folyó hó 4—5-én a következő születéseket, halálozásokat és házasságokat jelentették be: Született: Demeter Károly máv. ellenőrnek Erzsébet nevű leánya. Benya Lajos acsev. bádogosmesternek József nevű fia. Gyurkó József napszámosnak Erzsébet nevű leánya. Kovács Pál fékezőnek Pál nevű fia. Csavár Pál kertésznek Gyula nevű fia. Czvitkovics István lakatosnak István nevű fia. Szücs Mihály napszámosnak Mária nevű leánya. Kaufmann János kovácsnak Lajos nevű fia. Olajos Sándor nyomdászának Magda nevű leánya. Rampach Rudolf kőművesnek Jozefa nevű leánya. Kozák Vilmos szesznek Katalin nevű leánya. Gyurkó József napszámosnak Katalin nevű leánya. Bartlenczky Ádám asztalosnak Irén nevű leánya. Meghalt: Braun Lipót 68 éves úgynök neje. Kocsuba Teréz 4 hónapos leány. Dorogi Rudolf 46 éves kertész. Füzér Amália 8 hónapos leány. Hunyadi Sándor 53 éves ácssegéd. Parag János 8 napos fiú. Ösv. Vágó István 70 éves magánzó. Ösv. Roth Jánosné 25 magánzó. Ösv. Szalkay Zsigmondné 74 éves vendéglős özvegye. Babál Mihály 42 éves napszámos. Ösv. Eberlein Mátyásné 75 éves magánzó. Házasságot kötött: Ribarszki István fűtő Gyarmati Lidiával. Lugosán Virgíli tanító Pacu Máriával. Dudás Imre szabómester Schuster Katalinnal.

— Fűtési idény közeledtével ajánlok a n. é. közönségnek elsőrendű porosz szalon kőszőnet, légszesz-köszőtet és aprított száraz tűzifát házhoz szállítva. Altman Ede Wesselényi-utca és Kis Ernő-utca sarok. Telefon 46. 4526

— A t. vásárló közönség figyelmébe, legnagyobb raktár női táskák és más bórdiszma árukban és mindennemű bel- és külföldi pipere és illatszerekben, fésű és kefe árukba, cocus lábtörölők, cosus szőnyeg és más háztartási cikkekben legolcsóbb árak, Hegedűs Gyula üzletében Aradon, Andrassy-tér 15. sz. Telefon 506. 4618

— Olvasóink szives figyelmébe ajánljuk Novák Rudolf fogműtermét Arad Tökölly-tér 7. szám alatt, I. emelet. November 1-től Szabadság-tér 5—6. dr. Kronstein-ház.

— Női kalapdivatterem. Legújabb modellű bécsi és párisi őszi és téli divatkalapok legnagyobb választékban, legelőnyösebben Grünblatt Antónia kalapdivattermében Szabadságtér 11. szám (Glück huscsarnok-épület) szereshetők. 4563

— Hölgyek szives figyelmébe. Értesítjük a n. é. közönséget, hogy legújabb modellű őszi és téli bécsi és párisi kalapjaink dus választékban megérkeztek, kérjük azok szives megtekintését. Schweiger és Békés női kalapdivatterme Andrassy-tér 20. 4707

— A hölgyközönség figyelmébe! Az úri hölgyközönséget értesítem, hogy Szentpál-utca 8. alatt egy angol és francia női ruha műtermet nyitottam, ahol a legújabb divatlapok szerinti női kosztümöket és felöltőket legújantársabban készítek. Becses pártfogásáért esedezik Szauerland Andor. 5025

— 60 kötet könyvet havi 1 K. 40 f.-ért (Vidékre 2 korona 40 f.-ért) és 180 hangjegyet havi 2 K. 40 f.-ért ad kölcsönbe Kerpel Izsó kölcsönző-intézete helyben és vidékre is. E cég vásárol egész könyvtárakat. 4871

— Esperantó nyelvtanok és szótárak Kerpelnél. 5419

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére — házilag — a likőraroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 4510

AZ ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 357
Szerkesztőség (csak éjjel használható)	— 357
mellékállomás	— 357
Kiadóhivatal és hirdetésosztály	— 357
Nyomda	— 357

SALAMANDER cipők elárúsítása.

Oriási választék
valódi amerikai
VADASZ-CZIPÓKBEN.

A n. 6. közönséggel tisztelettel közlöm, hogy a világhírű „SALAMANDER” gyártmányú cipők aradi kizárólagos egyedárúsítását sikerült megszereznem. Forma, kiállítás és tartósság tekintetében a „SALAMANDER” cipők versenyen felül állanak, vételáruk pedig oly alacsony, hogy ma már mindenki kevés pénzért tartós és elegáns cipőt **Egységárak:** Hölgyek és urak részére **16 K. 50 F.** viselhet. Luxus kivitel **20 „ 50 „**

WEINBERGER JANOS, ARAD

elsőrendű cipőáruháza.

Tessék a kirakatot megtekinteni. Telefon 312 szám.

VÁROS ÉS MEGYE.

Elutasított kölcsön-ajánlatok. A városi utadó alapot 207,000 korona függőkölcsön terbeli. A kereskedelmi miniszter azt követeli, hogy a város ezt törlesztéses kölcsönre változtassa. A pénzügyi bizottság Vannay Gyula tanácsnok elnöklésével ma tartott ülésén foglalkozott Varjassy Lajos polgármester felszólítására beküldött kölcsönajánlatokkal. A fővárosi kartell-bankok, a Pesti Hazai Takarékpénztár, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és az Általános Magyar Hitelbank tettek ajánlatokat. Csekély eltéréssel 95 és feles árfolyammal és 5.35 százalékos kamatoztatással ajánlanak jelzálogkölcsönt. A bizottság, tekintettel a pénzpiac feszült helyzetére, nem tartja időszerűnek most a konverziót, de egyúttal ajánlja a közgyűlésnek, hogy kísérelje meg más pénzforrások keresését és szolgáltassa fel Goldschmidt Sándor aradi bankárt kölcsönajánlat tételére.

Miniszteri határozat a vegyvizsgáló állomásról. A közgyűlés nemrégiben elhatározta, hogy városi vegyvizsgáló állomást állít fel s ennek létesítésére a belügyminisztertől segítyt kért. A miniszter ma érkezett leiratában a város kérését megtagadta egyrészt azért, mert költségvetésében a segélyre fedezet nincs, másrészt figyelmezteti a leirat a várost, hogy a vegyvizsgáló állomás felállításának módzatait a földművelésügyi minisztériummal együtt kell megállapítani, illetve a módzatokat jóváhagyás végett a földművelésügyi miniszterhez felterjeszteni.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

A veszthelyi földek eladása. Hámory László dr. ajánlatot nyújtott be a városhoz, az ajánlatban kijelenti, hogy a veszthelyi földeket azon az áron, melyre a városi számvevőszék értékelte, hajlandó megvenni. A számvevőszék a veszthelyi földek 1400 négyszögöles holdját 1578 koronára becsülte s így a „nemzet földjének” 10 holdját leszámítva, az egész 123 holdnyi területért 194,094 koronát ajánl Hámory dr. Az ajánlat a gazdasági szék elé került, mely főleg azt vitatta, hogy a területet parcellázás, vagy cukorgyár céljaira nem lehetne-e kedvezőbben és jövedelmezőbben felhasználni. A gazdasági szék végül elhatározta, hogy Hámory ajánlatát elfogadásra ajánlja a közgyűlésnek.

Uj bankalapítás Aradon. Szokatlanul nagy érdeklődés mellett határozta el vasárnap a városháza tanácstermében tartott értekezleten egy Aradon létesítendő új bank alapítását. Különös érdekességet, de egyszerűségi jelentőséget ad ezen alapításnak azon körülmény, hogy abban 12 erős vidéki pénzintézet vesz részt, melyeknek igazgatói a vasárnapi értekezleten megjelentek és az alaptőkének jelentékeny részét azonnal le is jegyezték, de tetemes jegyzést eszközöltek aradiak is, úgy, hogy az új bank megalapítása már most is, bár a részvényaláírási ívek csak ma kerültek ki, biztosítottak tekinthető. Az alapításban és a bank igazgatásában földbirtokos, kereskedő és lateier osztályiak oly alakjai fognak résztvenni, akiknek személye garanciát nyújt arra, hogy az új bank prosperálni fog. Es az első eset, hogy vidéken egy bankot létesítenek vidéki pénzintézetek, melyektől az új pénzintézet teljesen függetlenül fog működni, de amelyek szintén fogják teljes erejükkel az új bankot támogatni. Az új bank Aradi Forgalmi Bank r. t. címmel 5000 darab kétezár korona névértékű részvényvel, tehát 1,000,000 korona alaptőkével alakul meg és nemcsak rendes bankszerű üzletkezeléssel, hanem föld és birtokparcellázással és ezzel összefüggő műveletekkel fog foglalkozni. Speciális feladata lesz a banknak ipari és gazdasági vállalkozások, kereskedők és iparosok támogatása. A bank néhány hét múlva tartja alakuló közgyűlését. Felhívjuk a figyelmet lapunk mai számában megjelent részvényaláírási felhívásra.

A Dévai Hitelbank válsága. A Dévai Hitelbank rendkívüli közgyűlésén hozott és a felszámolást kimondó határozata e hó 6-án jogerőre emelkedett s a jogerőre emelkedés után holnap, a Dévai Takarékpénztár nyomban megkezdte a betevő hitelezők követelése 50 %-ának saját betétkönyvben vagy készpénzben való kiegyenlítését s erről az érdekelteket körlevélben értesíti.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Budapest, november 6.

Készáru.

Kínálat, vételkérő mérsékelt, 20 ezer mm. 5 fillérrel olcsóbb.

az árak 50 fillérként számítva:

Határidő.

	Dél	2 órai
	zárlat	zárlat
Buza 1912. áprilisi	11.86	11.87
Rozs 1912. áprilisi	10.38	10.39
Árpa 1912. májusi	8.56	8.57
Zab 1912. áprilisi	9.63	9.64

Budapesti értéktőzsde (Táv. jelentés).

— November 6 —

Magyar aranyjárdék 4 ⁰ / ₀	110.70
Magyar koronajárdék 4 ⁰ / ₀	90.90
Magyar koronajárdék 8 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	79.—
Magy. földteherm. kötvény 4 ⁰ / ₀	91.50
Horvát-szlavon földteherm. kötvény	92.50
Magyar nyereséysorsjegy kölesön	220.—
Tiszaszab. és szegedi sorsjegy kölesön	153.—
Osztrák járadék papírban	91.50
Osztrák járadék ezüstbe	94.75
Osztrák járadék aranyban	116.25
Osztrák koronajárdék 4 ⁰ / ₀	91.50
1880. évi osztrák államsorsjegy	157.—
Osztrák-magyar bankrészvény	19.80
Magyar hitelbank-részvény	842.50
Osztrák hitelintézet részvény	647.—
Osztr.-magy.-államvasúti részvény	733.—
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.19
Német birodalmi márka	117.77 ¹ / ₂
London vista	241.12 ¹ / ₂
Páris vista	95.85
20 márkás arany	23.59

Felelős szerkesztő:

Bolgár Lajos.

APOLLÓ SZÍNHÁZ

az Andrásy-téri új Lloyd-palotában

Uránia Tudományos Színház aradi színház.

Ma kedden, 1911 november 7-én:

A zavarba jött betörő. Kacagtató.

Zigomár barátnője vagy a

tolvaj királynő

(Cartouche hercegnő.) A legszenzációsabb és legújabb detektív sláger 4 felvonásban.

Előadások délután 1/2 6 órától.

URANIA

mezőfőnyelvi színház.

(Béni Simonovics 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Ma kedden, 1911. november 7.

1. Maxi Párisba utazik. Komikus. — 2. Áruház Pensylvániában Természet után. — 3. A kémnő hőstette. Drama. — 4. Az anyós liszije. Humoros. — 5. Bálna vadászati Eredeti felvétel. — 6. A bohóc, mint orvos D. áma. — 7. Pall cipősarka. Humoros.

Előzetes jelentés: Folyó hó 10, 11, 12, 13-án „A cigányvér” Asta Nielsennel, kizárólagos joggal 3 felvonásban.

Előadások d. e. 1/2 6 órától kezdve este 11 óráig

ÉRTESÍTÉS.

Grosz és Lapikás női és férfi divat-üzletét Arad, Andrásy-tér 20. szám alatt

megvettem

és az abban levő árukat nagyban és kicsinyben elárusítom.

Ugyanott az üzletberendezés eladó.

Kiváló tisztelettel:

Kádár Gyula.

A legelegánsabb női felöltők
csak

**GYÖRGY
MENYHÉRT
ÉS TÁRSA**

Női felöltők

Áruházában

TELEFON:
855.

**ARAD
ANDRÁSSY-TÉR 8**

á Minorita-templom bejáratával szemben kaphatók!

Értesítjük a n. é. hölgyközönséget, hogy a legelegánsabb téli Modelljeink teljes számban raktáron vannak, melynek megtekintését kérjük.

Hauszer K. Géza

hangszerkészítő

Arad, Deák Ferenc-utca 40. szám.

(Dr. Winter-ház.)

Van szerencsém igen tisztelt megrendelőmet és a nagyközönséget értesíteni, hogy

hangszer műhelyem

Deák Ferenc-utca 40. szám alatt

van. — Raktáron tartok dus választékban mindennemű hangszereket. Elvállalok hangszer átalakításokat és javításokat legjutányosabb árak mellett. Vidékre megrendeléseket leggyorsabban eszközlök. Szíves pártfogást kér kiváló tisztelettel

Hauszer K. Géza,

hangszerkészítő.

2801

ALAPITTATOTT 1889.

Várholt László

uri és női cipész Arad, Weitzer János utca 3. sz. (Minorita-palota.)

Elvállalja minden e szakba vágó legújabb divatszerinti

ferti-, női- és gyermek-cipők

készítését fájós lábakra is, pontos kivitelben jutányos árért. Készít továbbá bármely fegyvernemhez tartozó önkéntes urak részére előírással cipőket a legjobb minőségű bőrökből. Ortopéd-cipők és vidéki megrendelések 24 óra alatt készülnek. A lugosi honvédezdre tisztikarának szállítója. B. pártfogást kér

3951

VÁRHOLT LÁSZLÓ.

FOGAK

és fogsorok, aranyhidak és koronák ideálisan szépen, ragásra kitűnőek, készülnek

HALMOS

fogászati műtermében Asztalos Sándor-utca 10. sz. sz. (Szabadságtér és Asztalos Sándor-utca sarok,

Dr. Keppich

orvos ur házában.) Telefon sz. 638.

4271

Ne mulassza el!

mielőtt óra- és ékszer-

szükségletét beszerezné

felkeresni vételkény-

szert nélkül

Vogel László

műorás és ékszerész üzletét

Veszek zálogcédulát,

tört aranyat vagy más

tárgyakra becserelem.

Arad, Weitzer János-u. 6.

Új leányiskola-épület.

Uj üzlet!

Tömeges pénztakarítást érhet el, ha Czitter Dezsőnek ujonnan megnyit

VERSENY ÁRUHÁZÁ-BAN

Weitzer János-utca főpostával szemben szerzi be férfi és női, őszi és téli divatcikkeit u. m. csipkeszövetek, csipkék, selymek, női kosztümek, francia flanel, barchet, férfiszövetek, ugyszintén női és férfi felöltő szövetek, melyek legjutányosabb gyári árakban vásárolhatók. **Mindenemű maradékok feltűnő olcsó árban lesznek árusítva.**

Kérem mindezekről vételkényszer nélkül mielőbb meggyőződni!

Szíves pártfogást kér:

CZITTER DEZSŐ

verseny áruhaza.

5322

Nők legforróbb vágya SZÉPNEK LENNI!

Ezt legkönnyebben érhetik el a HAJÓS-féle IBOLYA-CREME használatával.

Ára 1 tégelynek 1 korona.

Kapható mindenütt.

Főraktár: HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertárában

Arad, Andrassy-tér 22. szám.

Hat gymnasiumot, vagy hat reáliskolát, vagy hat polgári iskolát végzett fiatal embert

GYÓGYSZERÉSZ-GYAKORNOKNAK ELFOGAD

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszerész

421

Arad, Andrassy-tér 22. szám.

Hatóságilag
engedélyezett
kiárusítás.

Meglepő olcsó árak-
ban lesz az egész
raktár kiáru-
sitva.

Kérem a hölgyeket le-
hetőleg a délelőtti órák-
ban befáradni, mert dél-
után az igen nagy forga-
lom miatt nem vagyok
képes oly jól kiszolgálni.

Tisztelettel

Hoffmann
SÁNDOR
ARAD,
Színház-épület.

5371

DOUGAN ÉS MAYER
kárpitós és díszítők

Arad, Atzél Péter-utca 3. (az udvar-
ban a kapuval szemben.)

Bivállalok minden e szakmába vágó munkát, u. m.: szalon, angolbőr bu-
torokat a legfinomabbtól a legegyszerűbb
kivitelig, továbbá használt butorok átala-
kítását, valamint lakásberendezése-
ket és díszítéseket a legolcsóbb árakon.
Vidéki megrendelések pontosan telje-
sítettnek. Levélbeli meghívásra azonnal
megjelenünk.

A n. é. közönség becses pártfogásába
ajánlva magunkat maradtunk tisztelettel:

DOUGAN ÉS MAYER

5149

kárpitós és díszítők.

Molnár Antal

épület- és butorasztalos

Arad, Kápolna-u. 3 sz. (saját ház.)

Bivállalja minden e szakba
vágó munkák készítését, ugymint
modern lak- és bñtberendezé-
seket, portál és épületmunkákat
a legmegbízhatóbb kivitelben, a
legolcsóbb árért.

Kész butorok legolcsóbb beszer-
zési forrása.

Szives pártfogást kér kész szoi-
gálattal 8961

Molnár Antal,

épület és műbutorasztalos

Jó erkölcsű fiu tanulónak felvételtik.

A Kossuth Lajos- és Varjassy József-
utca sarkán lévő (volt Margit-sütőde)

üzlethelyiség és lakás

folyó évi december hó 1-től

kiadó.

5149

Értekezhetni ugyanott.

YOGHURT.

Dr. Floris Á. a kiváló fővárosi orvos és író a következőket írja
„Miképen lehetünk hosszúéletűek” című művében.

A Yoghurt leghatalmasabb ellenfele a bél bacte-
riumoknak, csökkenti, szabályozza egyszersmint a
bélben való rothadást.

A vértestecskék jótékony munkáját fokozza, gyenge
savi hatásánál fogva nagy segítségére van a gyomor-
nak az emésztésben.

Ez az oka annak, hogy ez az étel legkönnyebben
emészthető, mert a gyomorsavval egyesülve hatalma-
san pusztítja a bacteriumokat így a táplálék felszívó-
dását is rohamosan elősegíti.

A vérben felszívódott és átalakult Yoghurt ezen-
kívül azt a legüdvösebb legszerencsésebb és számukra
leghasznosabb munkáját is fejtí ki, hogy a véredé-
nyekben lerakodott vékony mészréteget úgy a vasta-
gabb mint a vékonyabb hajszáledényekben parányi
szemcsékre oldja fel. 1505

Az orvosi tudomány jelesei ajánlják mint egyet-
len biztos szert, amely megóvja a szervezetet a korai
megöregedéstől s amely meghosszabbítja az életet.

Ajánlják gyomor és bél rendetlenségeknél, elerőt-
lenedett, lesoványodott vérszegény betegeknek ros-
z emésztés és vérszegénység stb. ellen.

Egy üveg ára 20 fill. Naponta friss készítmény kapható

FÖLDES KELEMEN-NÉL A R A D.

MA,
kedden utoljára
az
Apolló
Színházban

Z
I
G
O
M
Á
R

barátnője

Tolvajkirálynő.

Izgalmas detektiv-
dráma négy felvo-
násban. A kinema-
tográfia eseménye.

Színházi prémezek

boák, muffok, kabátok, legjobb bevásárlási forrása
Beregszászy Lajos
 divat-szücs üzletében, Deák F.-utca 32. 5115

Ha olcsón akar vásárolni

ugy keresse fel okvetlen mielőbb

Schwartzberger Manó

női felöltő áruházát
 ARAD, Vörösmarty-utca 3. alatt,

hol legújabb divatu női és gyermek

felöltők és szőrmeárúk

óriási választékban feltűnő olcsó árban kaphatók

Alkalmi vételek és eladások

ékszertárgyakban

arany és ezüstneműekben, Arad legnagyobb óra- és ékszerraktára

Deutsch Izidor

írás és ékszerész

Weltzer János-utca, Minorita-palota.

Zálogcédulák

arany és ezüstneműek, gyémánt és briliáns tárgyak a legmagasabb árban megvételnek vagy más tárgyra átcsereeltetésnek
 TELEFON 438. TELEFON 438.

INGYENI!

adok gumi-sarkot a nálam vásárolt női cipőkre.

Okt. 31-ig mélyen le szállított árak.

Üzletemet nov. 1-én ugyan e házba áthelyezem és azt megnagyobbítva a legfinomabb

női, férfi és gyermek-cipőkkel,

valamint a legfinomabb kalapokkal és

uri dviatcikkekkel felszerelve Aradon még nem létezett

olcsó árakban

árusítom. Olcsóságomról tessék meggyőződni. 4011

Iványi Menyhért

cipő raktára ARAD, Forray-utca (Gr. Hunyady-palota.)

Hölgyeim!

saját érdekükben cselekszenek, ha Aradon, Salacz-utca 1 sz. ház II. emeleten levő

trotteur, concert, gyász és leányka kalap-divatszalonomat

meglátogatják, ahol nagy választékban kaphatók a párisi körutamból magammal hozott legújabb divatu női kalapok. Nagybecsű vevőimet

olcsó árú

és figyelmes kiszolgálásról biztosítom. Javítások és gyászkalapok kívánatra azonnal elkészülnek. Kérem szíves pártfogásukat, teljes tisztelettel: 4591

Maison Ritscher.

Költözők figyelmébe!

Híamos világítási berendezéseket **csillárokkal**

együtt kedvező ártól feltételek mellett szerez és szállít 1729

KOCH DANIEL

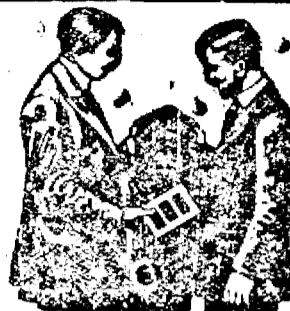
Hamocsongó és telefonberendezési vállalat Arad. Deák Ferencz-u. 42.

Husserl Manó

Arad, Szt.-Pál-utca 11. sz. Telefon 348. szám.

Csatornázás és vízvezeték szerelő bádogos. Készítmő modern butor veretel Fém-csiszolás, galvanizálás. (Nikkellezés, vörös és sárga rézezés, horgonyozás, ónozás, aranyozás, ezüstözés.) 3341

Galvanoplasztikai munkák

Brünni szövetek

uri ruhák elkészítésére legolcsóbb gyári árakon kaphatók.

ETZLER és DOSTAL cégnél BRÜNN 41. 6904

A tanítói szövetség és az állami tisztviselők egyesületének szállítója. Ha direkt a gyárból veszi a fogyasztó ezen szükségletét, sok pénzt takaríthat meg. Mindig új, modern szövetek mindentelő áron. A legkisebb méretet is küldjük

Dus minta választék megtekintésre bérmentve küldeték. 72

Jó teához nem kell reklam

hanem finom

RUM

szükséges, amely már literenként 2 koronától kezdve kapható 5335

a Körösvölgyi Pálinka Raktárnál Schwarcz Pál vezetése alatt Andrassy-tér 5. (Almay-palota.)

Ugyanott valódi kisüsti szilvrium, törköly, seprő, cseresznye és

baraczk pálinka

gyári árak mellett beszerezhető.

Ezelőtt Bolezni Antal CZERNÓCZKY M. I.

uri és női cipész-üzlete 3561

Salacz-utca 2. szám.

Hol mértékutáni rendelések legújabb francia vagy amerikai fazonban, legszebb kivitelben, jutányos árban készíttetnek.

Saját készítményű

czipőraktár

legújabb divat szerint.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri tisztelettel

Czernóczy M. I.

FELHIVÁS!

A magyar irodalom és művészet minden ágában forrongások és megújulások idejét éljük. Új hitet, új célokat hirdetnek a holnaposok, kik a magyar költészet és zamatát akarják megőrizni. A női szépséget, melyben a költészet minden bája, elbűvölő harmoniája összpontosul, ugyancsak a modern kor fegyverével, ártalmatlan, kipróbált arkrémmel, szépítőszerezrel kell az ósdi vénülés ellen megvédelmezni.

A női szépség költészetének egyik kiváló eszközeivel, a törv. D. **Biró-féle Havasi Gyopár-** védett

crémekkel, ez a legnagyobb mértékben sikerült is. A jelenkor modern női csaknem mindannyian használják a női szépség e biztos hatású eszközét.

A dr. Biró-féle HAVASI GYOPÁR-CRÉME ára:

Nagy tégely 1 K — Mosdóvíz 1 K. — Szappan 70 f.

Főraktár: KOLOZSVÁR.

5093

Dr. Biró-féle gyógytár, Mátyás király-tér 6. sz.

Kapható ma már minden gyógyszerárban és drogériában.

Igaz Sándor ékszer-, ezüstnemű és óraüzlete, ARAD, Andrassy-tér (Minorita-palota.) 4311

Szolidan szabott árak! Figyelmes kiszolgálás!

Nagy választék briliáns-, arany- és ezüstékszerekben. Külön helyiségben I. rendű chinaezüst árak.

Városi és megyei telefonsz. 321. Alapítva 1902. évben.

APRÓ HIRDETÉSEK

folytatása.

OKTATÁS.

Állandó tanfolyam:

Gépirás: az összes rendszerű gépeken. **Gyorsírás:** Gabelsberger-rendszer, levelező és vitálás. **Könyvelés:** egyszerű és kettős, amerikai. — **Tágas, jól fűtött és világított új tantermeimben** mérsékelt tandíj mellett minden hónapban új 3-3 hónapos kurzus veszi kezdetét. Jelentkezni bármikor lehet, mert a mulasztást különórákban, díjtalanul pótoljuk. Beiratkozni az egyes szakokra is lehet. Elsőrendű tanerők vezetésével, a jó eredmény elmaradhatatlan! **Díjtalan, biztos állásközvetítés!** — **Ziffer Sándor** írógépvállalata, József főherceg-ut 7. 4904

Ha pecsétet a ruhája

csak a „Purinált“ használja. **Vojtek és Weisz** tól 1-3329

INGATLAN.

Ház eladó

Fejszé-utca 80. sarok telek és ház. Bővebbet ugyanott. 5051

Eladó ház a Pécska-ut

12. sz. a. beltelkes félemeletes ház, szabad kézből eladó. Bővebb felvilágosítás özv. **Barthl Jánosnénál** Rákóczi-utca 9. 5303

10 %-ot jövedelmező

kisebb sarok bérház, Szabadságtérhez közel, 15 ezer frt. értékben eladó. Ügynökök kizárva. **Cím a kiadóban.** 4505

Magyar-utca 26. sz.

ház eladó. Bővebbet **Dr. Ursu János** ügyvédnél, Máriaradnán. 5362

Modern megátnház eladó,

Kapa-utca 45/b., szép uri lakás, minden kényelemmel, árnyas udvar, szőlőskert. Értkezhetni a déli órákban 3-ig ugyanott. 5010

KÜLÖNFÉLE.

Intelligens

fiatal emberek kitűnő ebéd kosztot kaphatnak. **Bercsényi-utca 15., ajtó 5.** 5417

Wertheim Jenő

English House uri szabó műterme **Arad, Boros Beni tér 6.** 5229

Két Hatalember

intelligens izraelita családnál felvétetik teljes ellátásra. **Modern lakás, esetleg zongorahasználattal.** **Petőfi-uta 10. I. em. 4. ajtó** 5393

Enyhe, jó illatu,

lugmentes mosdó szappan a **Földes-féle Margit** szappan 70 fillér. III-4881

Ügyes kárptos

ajánkozik a szakmába bármily kárptos munkák pontos és kitűnő elvégzésére, ugy saját műhelyben, mint házakhoz is, legolcsóbb árak mellett. **Vidákra árfelemelés nélkül.** **Stáhl M., Csernovits Péter-utca 8. sz.** 2287

A borvédő

megvédi csapon álló megkezdett borát ecetesedés, virágzás és mindennemű borbetegségek ellen. **Vojtek és Weisz.** I-3328

Minden ragyog,

ha **Raport** fémtisztítót használ. **Vojtek és Weisz**tól. I-3328

Épület és díszmű badogos munkákat legjutányosabban készíti ugy helyben, mint vidéken **Diamant Jenő** **Welter- és Kazinczy-utca sarkán** (Polgári iskolával szemben.) 8681

Kopott parket

tükörfényes lesz, ha azt **Vojtek és Weisz** parket-pastájával dörzsöli fel. I-3382

Árverési hirdetés

Arad sz. kir. város árvaszékének 6780/1911 számú határozatával a gondnokság alá helyezett **Kriza Kosoné szül. Vass Erzsébet** ingóságai alólirott tb. közgyam és a gondnokának közbenjötté mellett f. hó 8-án szerdán délelőtt 9 órakor a nevezett lakásán, **Eötvös-utca 10 szám** alatt árverés alá kerülnek. Felhívotnak a érdeklődők, hogy a most jelzett időben és helyen megjelenjenek.

Aradon 1911 november hó 6.

5428

Kiss Ferenc

tb. közgyam

Értesitem a n. é. közönséget, hogy f. évi november 1-től a **Karolina-utca sarkán** volt **Müller-házban**

kávémérést kifőzéssel

nyitok. Naponta friss káva, orosz tea és sütemények, ebéd es vacsora abonnensek elfogadotnak. Elsőrendű főzőnő és jó kiszolgálás áll rendelkezésre. 5058

Szíves pártfogást kér tisztelettel

Garai Károly.

A **drezdai egészségügyi kiállítás**on megjelentek meggyőződtek arról, hogy az egészség megóvása céljából elsősorban az ivóvizet kell megfigyelni. Aki egészségét szerezni, az ne igyék mást, mint a kitűnő gyógyhatású

gyógyi gyógy-és borvizet.

Főelárusító:

KARDOS MIKLÓS

ásványvízkereskedő.

Arad, Deák Ferenc-u. 33.

Telefonszám 647.

A vizet kiváratra házhoz és vidékre is szállítja.

Csillárok, Villamos felszerelések

legolcsóbban 1897

Diamant-nál

Atzói Péter-utca 2. (2. emeleten)

Beleket

száraz és sóst mérsárosok és hentesek részére ajánlom legolcsóbb :: napi árakban. ::

Klein Gábor

bétkereskedő

Boczkó u ca 11 szám.

Rosenblüh H. és Tsa

Értesít a nagyérdemű közönséget, hogy a most folytatott leltár teljesen befejeződött.

Még soha olyan olcsón nem volt alkalom vásárolni.

A következő cikkek kaphatók:

Óriási mennyiségű szövetmaradékok félárban.
Gyapju és mosódelainek.
Egyes abroszok és kávések.
Maradék vásznak. 5329 --

Női és gyermekharisnyák.
Szőnyegmaradékok — kiseleztezt nagy szőnyegek csekély szépséghibával.
Egyes szövetfaggönyök. --

KÖLTÖZKÖDŐK FIGYELMÉBE. LOVAS KÁROLY

Ajánlom parkettás lakás, ablak és szőnyeg tisztítási vállalatomat, egyben felhívom a t. közönség b. figyelmét, legújabb módszerrel berendezett **poloska** irásomra, jótállás mellett, ugyszintén tűzifa felhordást elvállalok naponta a kamrából lakásokba.

Arad, Mihály-utca 86/B.

TELEFON 789.

4437

TELEFON 789.

Részvényalírási felhívás.

A föld- és birtokparcellázási műveletek, valamint a gazdasági, ipari és kereskedelmi vállalkozások tekintetében fennálló hitelszükségletet újabb alakult vidéki bankjaink főleg tőke- és területi korlátozottságuk miatt nem képesek kellően kielégíteni. Alulírottak ezért elhatároztuk, hogy több vidéki pénzügyi bevonásával Aradon egy új pénzügyi intézetet alapítunk, mely széleskörű pénzügyi érdekeltségű és kiterjedt működési területén fogva egyrészt a fennálló hitelszükségletet a fenti irányban sikeresen fogja szolgálhatni, másrészt az elhelyezett tőkék lukrativitását a legnagyobb mértékben biztosítja.

A létesíteni szándékolt intézet részvényeinek jegyzése céljából jelen aláírási felhívás kapcsán annak alapítási tervét az alábbiakban bocsátjuk ki:

1. Az alakítandó társaság címe és cége magyarul: „Aradi Forgalmi Bank Részvénytársaság”, németül: „Arader Verkehrsbank Actien Gesellschaft”.

2. A társaság és igazgatóságának székhelye: Arad.

3. A vállalat tárgya: Bankszerű és takarékpénztári ügyletek kultiválása, nevezetesen:

a) Ingatlanok vétele és eladása; föld- és birtokparcellázási műveletek keresztülvitele, valamint ezzel összefüggő műveletek, illetve ilyenekben való részvétel.

b) Ipari és gazdasági vállalkozások finanszírozása, támogatása, kereskedők, iparosok és vállalati cégek kommanditálása, társas üzletekben és syndícátusokban való részvétel.

c) Előlegek nyújtása értékpapírokra, közraktári warrantokra, árukra és nyersterményekre.

d) Értékpapírok vétele és eladása saját számlára és bizományban, tőzsdéi megbízások effectuálása, letéteknek őrzése és kezelése.

e) Áruknak bizományi vétele és eladása.

f) Mindennemű bankszakmába vágó ügylet megkötése és közvetítése, továbbá:

g) betéteknek kamatozás végett való elfogadása takarékpénztári könyvecskékre, pénztári jegyekre, valamint csekk- és folyószámlára.

h) Váltók, intézmények és utalványok, valamint könyvkövetelések leszámítolása.

i) Jelzálogkölesönök folyósítása, azok konvertálása és cedálása.

k) Végül mindennemű takarékpénztári ügylet lebonyolítása.

4. A társaság alaptőkéje 1.000.000 azaz egymillió korona, mely 5000 (ötezer) darab névre szóló, egyenként 200 (kettőszáz) korona névértékű részvényből alkottatik.

5. A társaság határozatlan időre alakul.

6. Az aláírások zárideje: 1911. évi november 30. napja.

7. Tuljegyzés esetén az alaptőke 50%-a az igazgatóság javára fenntartatik s az alapítók részére a teljes részvény-szám biztosított; a fennmaradó rész az igazgatóság által aránylagosan osztandó meg, olyképp azonban, hogy minden aláírónak a lehetőség szerint legalább egy részvény juttatandó.

8. Az alakuló közgyűlés az aláírási zárhatáridőtől számított 2 (kettő) hónapon belül összehívandó s arra az aláírók egy aradi napilapban és külön ajánlott levélben meg fognak hivatalni. Ha a részvények az aláírási zárhatáridő előtt teljesen jegyezve lettek és azokra 30% befizetett, az alakuló közgyűlés az aláírási zárhatáridő előtt is összehívható és megtartható.

Az alakuló közgyűlés előtt, legkésőbb azonban 1911. december 10-ig minden jegyzett részvény után harminc (30%) százalék, valamint bélyegilleték és alapítási költségben részvényenként tíz (10) korona, összesen tehát 70 korona befizetendő. A 30%-on felüli befizetések összegét és idejét a kinevezendő igazgatóság fogja megállapítani és közzétenni.

10. Az alapítók fenntartják maguknak a jogot, hogy az igazgatóság tagjait az első három évre, illetve a harmadik üzletév zárszámadásait megállapító közgyűlésig terjedő időtartamra kinevezhessék.

11. A részvényekre az aláírások és befizetések az Aradi Általános Takarékpénztár Részvénytársaság-nál Aradon, avagy a Nagymagyaralföldi Bank Részvénytársaság-nál Debrecen-ben eszközölhetők.

Kelt Aradon, 1911. november hó 5-én.

Az alapítók:

Borbás Sándor,
a Hódmezővásárhelyi Népbank v.-igazgatója.

Bordács Gyula,
a Mezőturi Népbank Rt. ügyv.-igazgatója.

Czira Endre,
a Nagymagyaralföldi Bank Rt. v.-igazgatója Debrecen.

Gömöri Elek,
a Magyar Közvetítőbank Rt. aligazgatója Budapest

Grosz Sándor,
a Belvárosi Takarékpénztár Rt. Nagyvárad v.-igazgatója.

Dr. Barabás Béla,
orsz. képviselő Arad.

Báró Bohus Lajos,
birtokos Világos.

Buchwald Ödön,
birtokos Körösbánya.

Dózsa Dezső,
gyártulajdonos Arad.

Eliás Simon,
malomtulajdonos Pécska.

Dr. Fekete Lajos,
birtokos Kisujszállás.

Kanovich László,
a Szatmári Központi Takarékpénztár Rt. ügyv.-igazgatója.

Kovács László,
a Debreceni Agrárbank Rt. igazgatója.

Nagy Béla,
a Magyar Közvetítőbank Rt. v.-igazgatója Budapest.

Németh Ernő,
a Kecskeméti Leszámitó és Pénzváltóbank cégvezetője.

Dr. Hanthó Sándor,
ügyvéd Arad.

Kintzig Géza,
birtokos Arad.

Gróf Königsberg Fidél,
Arad.

Mártics István,
szőlőbirtokos Magyarád.

Dr. Messer Károly,
ügyvéd Arad.

Montág Sándor,
birtokos Arad.

Novákovics Izidor,
a Gazdasági Takarékpénztár Rt. v.-igazgatója Zombor.

Radó Elek,
az Általános Bank és Takarékpénztár Rt. v.-igazgatója Kolozsvár.

Dr. Rónai Mihály,
a Lengyel-tóti Járási Tkpénztár Rt. elnök-igazgatója.

Dr. Várady Ödön,
a Belvárosi Takarékpénztár Rt. Nagyvárad ügyésze.

Dr. Nagy Sándor,
ügyvéd, v. orsz. képviselő Arad.

Nikolits Géza,
birtokos Arad.

Dr. Novák Aurél,
ügyvéd Pécska.

Novák Péter,
birtokos Arad.

Oláh Géza,
birtokos Debrecen.

Pick Ernő,
kereskedő Arad.

Gróf Porcia Lajos,
birtokos Arad.

Remenyik László,
waggongyári főmérnök Arad.

Szokoly Sándor,
gyógytártulajdonos Arad.

Dr. Stiefelmeyer Károly,
ügyvéd, birtokos Kula.

Telbisz Otmár,
birtokos M.-Bánhegyes.

Váradi Török Gábor,
birtokos Duud.